

3 1761 05974326 0

EX LIBRIS

NORMA UND ALFRED WEISZ

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

LILIOM

EGY CSIRKEFOGÓ ÉLETE ÉS HALÁLA

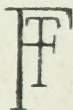
KÜLVÁROSI LEGENDA HÉT KÉPBEN

ÍRTA

MOLNÁR FERENC

Kilencedik kiadás

9.

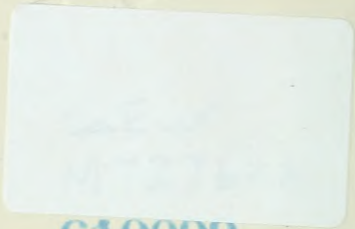

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

KIADÁSA

610099

4.7.55

SZEMÉLYEK.

LILIAM	Hegedüs Gyula
JULI	Sz. Varsányi Irén
MARI	M. Harmat Hedvig
FICSUR	Szerémy Zoltán
HUGÓ	Tapolczai Dezső
LINZMANN	Fenyvesi Emil
MUSKÁTNÉ	V. Haraszthy Hermina
LUJZA	Bányai Irén
HOLLUNDERNÉ	Kiss Irén
A HOLLUNDER FIÚ	Harsányi
ORVOS	Bárdi Ödön
FOGALMAZÓ	Balassa Jenő
BERKOVICS	Kassay Győző
AZ ESZTERGÁLYOS	Kárpáti Sándor
KAPITÁNY	Bihari Akos
ÖREG RENDŐR	Vendrey Ferenc
BUDAI RENDŐR	Győző Lajos
DR. REICH	Tanay Frigyes
KÁDÁR ISTVÁN	Sarkadi Aladár
ELSŐ DETEKTIV	Tihanyi Miklós
MÁSODIK DETEKTIV	Kazaliczky Antal
ELSŐ LOVASRENDŐR	Gyarmathy
MÁSODIK LOVASRENDŐR	Dayk
NÉGY KIS CSELÉD	
NÉGY DETEKTIV	

*Először adták a budapesti Vigszinházban
1909 december 7-én.*

Színpadokkal szemben kézirat.

ELSŐ KÉP.

(A városliget egy zuga. Fák, bokrok. Előlközépen egy pad. Tavaszi délután, alkonyat felé.)

(Mikor a függöny felgördül, a színpad egy pillanattig üres. Aztán beszalad Mari, a színpad közepén megáll és visszanez.)

MARI. Julika! *Nincs válasz.* Julika! Hadd! Hadd! Gyere! Hadd! *Intul visszafelé.*

JULI *bejön, izgatottan, vissza-vissza néz.* Nézd csak! Ilyen szemtelen.

MARI *kifelé néz.* Ott van ni! Megint gyön!

JULI. Tőlem gyöhet, én nem csináltam semmit. Csak egyszerre rám ugrik, megkiabál, meg elmond mindennek, meg...

MARI. Ott gyön ni. Gyere szaladjunk. *Huzza kifelé.*

JULI. Nem szaladok én. Nem csináltam semmit. Nem félek tőle.

MARI. Gyere, mer az megver.

JULI. Nem megyek én. Ha megver, megver.

MUSKÁTNÉ *jön.* Nem köll szaladni, ne féljen, nem eszem meg. Én csak figyelmeztetem magát, édes lányom, hogy az én körhintámba be ne tegye többet a lábát. Én ott megtűrök mindent, nekem muszáj, mert ez az üzletem. Én nem nézem, úri hölgy, vagy bárcás, nekem mindegy, csak öt vasat fizessen. De ha valaki az én hintámon illetlenül viselkedik, az ki lesz tiltva.

JULI. Ezt nekem mondta?

MUSKÁTNÉ. Magának, maga cseléd. Az én körhintámon . . .

JULI. Én nekem mondta, hogy viselkedtem? Megfizettem a menetet és felültünk a szarvasra. Egy szót se szóltam, csak a barátnémmal beszéltem.

MARI. Mit akar tőle? Nem is ő szólt, hanem a Liliom gyött oda.

MUSKÁTNÉ. Az nekem mindegy. Aztán győjjön a rendőrség és vegye el tőlem a

licencemet. Maga majd megfizeti nekem azt, maga rongyos?

JULI. Rongyos, aki mondja.

MUSKÁTNÉ. Hát többet nem ül föl. Fogdosztatja magát a kikiáltóval. Nem sül ki a szeme?

JULI. Mit mondott?

MUSKÁTNÉ. Azt hiszi, nem láttam. Azér, mert benn ülök a hinta közepibe, a tükörnél, látok én mindent. Felültek a szarvasra és az egész menet alatt hagyta magát a Liliomtúl fogdosni. Szép kis disznó.

JULI. Nem is fogdosott, mert engem nem fogdoshat senki.

MUSKÁTNÉ. Oda volt dülve magához az egész menet alatt.

JULI. Hát oda volt dülve, mert odadült. Oda dül, ahova akar. Én csak nem mondhatom neki, hogy ne düljön hozzám, mikor illedelmesen odadül. Nem is nyúlt hozzám.

MUSKÁTNÉ. Átfogta a derekát.

MARI. Abba is van valami?

MUSKÁTNÉ. Maga fogja be a száját, magát nem kérdeztem. Majd éppen magát kérdezem, hogy mibe van valami? Szép kis szemét.

JULI. Átfogta a derekamat, másnak is átfogta, ezt a Liliomtul megszoktuk.

MUSKÁTNÉ. Hát majd én leszoktatom róla, édes lányom. Az én körhintámon nem lesz fogdosás, ha szerelmeskedni akar, menjen az állóhelyre, a Barokaldihoz. Ott katonát is kap.

JULI. Köll a kutyának.

MARI. Hogyne, még katona. Ette vóna meg a fene mind.

MUSKÁTNÉ. Csak ezt akartam mondani, édes lányom. Tudja, csak azért, mer jobb ezt így. Mer ha oda találja dugni az orrát, hát én hátba vágom, édes lányom, úgy, hogy megnémul tőle. Nem hagyom a licencemet elvenni a rendőrségtől, mert azt ott is tudják, hogy az én körhintámon nincs erkölcstelenség.

JULI. Ezt mind akár ne is mondta volna. Mert ha nekem kedvem szottyán

ELSŐ KÉP.

felülni a maga hintájára, megfizetem a menetet és fölülök. Szeretném látni, hogy hozzám nyúl valaki.

MUSKÁTNÉ. Nohát győjjön, fiam, holnap. Aztán próbálja meg.

MARI. Meg is próbáljuk.

MUSKÁTNÉ. Olyat még nem látott a liget.

JULI. Talán ledob?

MUSKÁTNÉ. Le én, édes lányom.

JULI. Hát aztán, ha én vagyok az erősebb?

MUSKÁTNÉ. Akkor be se piszkolom a kezemet az ilyen cseléddel. Majd lelöki a Liliom. Már az tudja, hogy köll elbánni a mindenesekkel.

JULI. Hogy engem lelök a Liliom?

MUSKÁTNÉ. Le, édes lányom, hogy azt se tudja, honnan gyött.

JULI. Hogy engem . . . *Hirtelen elhallgat.*
Muskátné hátra néz. Kis szünet.

Négy viháncoló cseléd közt bejön Liliom.

LILIAM. Eriggyetek innen, mer aki nem megy el, azt szájonkapom!

LILIOM.

EGY KIS CSELÉD. Adja vissza a zsebken-
dőmet!

LILIOM. Nem mentek innen?

MIND A NÉGY. Adja vissza! Nézze meg
az ember!

AZ EGYIK *Muskátnéhez.* Nagysága, ké-
rem . . .

MUSKÁTNÉ. Fogd be a szád!

LILIOM. Nem méc innen. *Nekivágrik,*
mind a négy viháncolva kiszalad.

MUSKÁTNÉ. Mit csinált már megint?

LILIOM. Mi köze hozzá? *Julira néz.* Már
megint ezzel van baja?

JULI. Liliom úr, kérem . . .

LILIOM *elébe áll.* Ne kiabálj!

JULI *meghúzódva.* Nem kiabálok.

LILIOM. Nahát. *Muskátnéhez.* Mi baj van?
Mit csinál ez itt?

MUSKÁTNÉ. Azt csinálja, hogy jár a
szája. Még neki áll följebb. Ki lett lökve
a körhintáról és nézze meg magának ezt
a cselédet, Liliom, jól nézze meg magá-
nak ezt a hölgyet, ez ki van tiltva az
én körhintámról.

ELSŐ KÉP.

LILIAM. Ki vagy tiltva? Akkor mars haza!

MARI. Gyere innen, hadd itt őket. *Húzza*

Julit

JULI. Nem megyek. Nem hagyom magamat.

MUSKÁTNÉ. Ha még egyszer meglátja, ne eresse föl. És ha fölül, lökje le. Érti?

LILIAM. Hát aztán mit csinált?

JULI *izgatottan, komolyan*. Liliom úr . . . tessék most megmondani igaz lelkére . . . lelök engem, ha felülök a hintájára?

MUSKÁTNÉ *Julihoz*. Lelőki.

MARI. Nem magát kérdezték.

JULI. Tessék megmondani, Liliom úr, szemtől szembe. Lelők engem? *Kis szünet.*

LILIAM. Lelőklek én, fiam, ha tudom, mér. De ha nem tudom, hát már mér löknélek le?

MARI *Muskátnéhez*. Na lássa!

JULI. Köszönöm a jóságát, Liliom úr!

MUSKÁTNÉ. Hallotta, mit mondtam? Ha ez a cseléd oda meri tenni a lábát, ki lesz dobva. Értette? Nem tűrök fogdosást az intézetemben.

LILIOM.

LILIOM. Micsoda fogdosást ?

MUSKÁTNÉ. Láttam jól, ne adja a bankot.

JULI. Hogy maga átfogta a derekamat.

LILIOM. Én ?

MUSKÁTNÉ. Igen. maga. Láttam. ne féljen.

LILIOM. Hát aztán nekem nem szabad átfogni a lányok derekát ? Maj magához megyek engedélyér. ha valakinek át akarom fogni a derekát ?

MUSKÁTNÉ. Magának szabad, tehet, amit akar . . . én tőlem elmehet vele aludni is . . . de ő neki nem szabad . . . az én hintámon nincs fogdosás. *Nagy szünet.*

LILIOM *Muskátnéhez.* Hát most fogja be a száját.

MUSKÁTNÉ. Mit mondott ?

LILIOM. Fogja be a száját és menjen vissza az intézetibe.

MUSKÁTNÉ. Micsoda ?

LILIOM. Mit akar ettől ? Erre a tüz-nára mászik rá ? Amér én megfogtam ? Gyere lányom, a hintára, amikor akarsz. azér is gyere oda, minden délután es ülj

föl a legszebb szarvasra és ha nincs pénz, hát a Liliom fizeti a menetet és ha valaki hozzád mer nyúlni, hát a Liliom majd megmutatja, mi az, amit hogy mondunk: Balkézzel srégen a tüdőre egy mejjpor köhögés ellen.

MUSKÁTNÉ. Te rongyos!

LILIOM. Te disznó!

JULI. Köszönöm a finomságát, Liliom úr.

MUSKÁTNÉ. Hát azt hiszed, hogy téged nem lehet kidobni? MÉR? Amér te vagy a legjobb csalogató a ligetbe? Már ki is vagy dobva. Már el is vagy bocsátva.

LILIOM. Rendben van.

MUSKÁTNÉ. Már ki is dobhatlak, ha akarlak.

LILIOM. Csak úgy, ahogy mondta. Ki vagyok dobva, hát rendben van. Ne szíjja vissza.

MUSKÁTNÉ. Már megint adod a bankot, a kedvességedre föl. Már megint goromba vagy.

LILIOM. Kidobott, hát ki vagyok dobva.

MUSKÁTNÉ. Már megint görömbösködsz velem. *Elérzékenyül.*

LILIOM. Jól van hát, rongyos vagyok, hát azt hiszem, engem nem is lehet kidobni, hát már el is vagyok bocsátva, rongyos vagyok.

MUSKÁTNÉ. Tönkre akarod tenni az üzletemet?

LILIOM. Rongyos vagyok. Majd cilindert húzok. Ki vagyok dobva.

MUSKÁTNÉ. Nem is vagy kidobva. Csak ez a cseléd . . .

LILIOM. Mars, el innen.

MUSKÁTNÉ. Megveretlek a Hózlingerrel. Liliom. Egyszer már . . .

LILIOM. Mars haza. Kidobtál, most mars.

JULI *jélenken.* De hát, Liliom úr, hajszonolja, hogy nem dobta ki.

LILIOM. Befogni a száját itten

JULI. Csak azér, mert én miattam van az egész hecc.

LILIOM. Kérjen bocsánatot ettől

MARI. Áhá!

MUSKÁTNÉ. Én? Kitül?

LILIAM. Ettől a kis maznátúl, kérem, nagysága.

MUSKÁTNÉ. Hát ha nekem adod a bazilikát? Hát ha nekem adod a Lánchidat? Hát ha az öreg Rótsild tányéron hozza ide az egész pézit? Hát még akkor is, ha közel gyön a hintámhoz, nem rúgom el úgy, hogy hetet bokázik?

LILIAM. Hát, nagysága, kérem, *levetzi a sapkáját*. Most aztán tessék szép csöndbe, rendbe elmenni innen. Mer én még nem vertem meg hölgyet, kivéve, mikor özvegy Holcerné három hétig feküdt bele, de ha a nagysága most el nem megy innen, és békin nem hagyja ezt a szegény bogarat, én a nagyságának igazán megmutatom, hogy mi az, amit hogy mondunk: balkézzel srégen a tüdőre egy mejjpor köhögés ellen.

MUSKÁTNÉ. Látod, fiam, most aztán te se köllesz nekem többet. Isten áldjon meg, fiam, be se gyere holnap. El vagy bocsátva. *Elmegy.*

Erősen alkonyodik.

MARI *őszinte részvettel.* Szegény Liliom.

LILIOM. Ne sajnálj, fiam, mer hozzád vágok valamit, Julához. És te se sajnálj te kis cselédbogár.

JULI *ijedten.* Én nem is sajnáltam, Liliom úr.

LILIOM. De sajnálsz, látom az orrodon. Te is kaphatsz valamit. Olyan képet vágsz, mintha a Liliom most elmehetne koldulni, mer a nagyságos Muskátné özvegyné kidobta. Úgy nézz rám, bogár, hogy engem a legelőkelőbb körhintások már kidobtak. Nekem jöhet a Muskátné imponálni, az nekem fiatal.

JULI. De hát most mit fog csinálni, Liliom úr?

LILIOM. Most, fiam, iszok egy sört. Azt tanuld meg fiam: minden ijedtségre egy sör.

JULI. Hát lássa, mégis megijedt.

LILIOM. Csak a sörért, fiam.

MARI. Hát most már...

LILIOM. Mi az, most már?

MARI. Hát most már maradjon velünk.
Liliom úr.

LILIAM. Fizetted a sört? *Nagy csönd.*

LILIAM *Julához.* Hát te? *Csönd.* Mennyi pénzed van?

JULI. Nyóc.

LILIAM. Hát neked?

MARI *szégyenlősen a földre néz és nem felel.*

LILIAM *szigorúan.* Mennyi van?

MARI *sírni kezd.*

LILIAM. Most már tudom. Azér nem kell bögni. Hát maradjatok itt, a Liliom elmegy a körhintához és elhozza a frakkját, meg a klakk-cilindert, meg mind a három fehérneműt, aztán megyünk a Hungária-kertbe. Ne félj, én fizetek. Itt várjatok a padon. *Elmegy. A lányok utánanéznek.*

MARI *meglöki Julit.* Sajnálod?

JULI. Hát te?

MARI. Én úgy módjával. De tejügy bamusz utánna, hát azért...

JULI *leül.* Nem is bámulok. Csak mer kidobták.

MARI *büszkén.* Mijértünk rúgtak ki. Mertéged kedvel.

JULI. Nem is kedvel.

MARI. De kedvel. *Kellett magán.* Nekem is van, aki kedvel.

JULI. Micsoda?

MARI. Amíg neked nem vót, nem mondtam. De most megmondom. *Dicsékei-e* Szívemnek is van szerelme!

JULI. Nem szégyelled magad?

MARI. Nem én. Szívemnek édes szerelme.

JULI. Hát aztán kicsoda? Micsoda?

MARI. Katona.

JULI. Milyen katona?

MARI. Éppen azt nem tudom. Valami katona. Hányféle van?

JULI. Hát sokféle. Huszárkatona, tüzérskatona, fúrvézerkatona és rongyos baka, gyalogsági.

MARI. Kalaaz a villamostúl, az is katona?

JULI. Az nem katona. Az kalaaz.

MARI. Hát rendőr? Az se katona?

ELSŐ KÉP.

JULI. Nem. Az csak rendőr, vagy biztos, vagy konstábler.

MARI. Pedig van kardja. Kalaaznak nincs kardja. Akinek kardja van, az katona.

JULI. Díszmagyarnak is van kardja, még se katona. Képviselőnek is van kardja, mégis asse katona.

MARI. Hát akkor csak ki katona?

JULI. Mán mondtam. És tiszt, az is katona. Meg honvéd is katona.

MARI. Szanité, az milyen?

JULI. Az is, csak nem egészen, csak félig. Úgy mondjuk, ez itt katona, ez meg szanité.

MARI. Hát honnat tudom, mellik a katona?

JULI. Ha kardja van, csak ha nem rendőr. Így van.

MARI *nagyon büszkén*. Hát a finánc?

JULI. Az finánc.

MARI. Annak puskája is van, kardja is van. Már pedig az csak nem katona.

JULI. Az olyan, mint a szanité.

MARI. Az is ződ.

JULI. A tiéd talán ződ?

MARI. Isten ments, dehogy ződ.

JULI. Aki ződ, az csak félig katona.

MARI. Hát aki bordó?

JULI. Az huszár. De csak a nadrágja
A vártüzérnek stráfgya van. Barna. az
trénkatona, rongyos furvézer. Majd meg-
tanulod te is. ha már egy évig jársz a
ligetbe, mint én. De mos még falusi vagy.

MARI *kissé elkeseredve*. Hát mirű ismerem föl, hogy mellik a katona?

JULI. Csakis egyrű.

MARI. Mirű?

JULI. Egyrű! *Szünet.*

MARI *elpityeredik*.

JULI. Minek bőgsz?

MARI. Minek csúfúsz? Kigúnyusz. Mer te pesti vagy, én meg csak most gyöttem. Honnat tudjam én a katonát? Inkább mond meg, ne csúfúj.

JULI. Nyisd ki a füled. Csakis egyrű ismerszik meg, ha katona. Ha szajutál. Errű az egyrű.

MARI. Akkor jó.

JULI. Micsoda ?

MARI. Azt mondom, akkor jó. Csak mer
a Hugó . . . a Hugó . . .

JULI *nevetve, csúfolódva*. Micsinyál ?

MARI. Hugó. Úgy híjják: Hugó. Ez a
neve.

JULI *m. f.* Micsinyál ?

MARI. Hugó. *Keservesen sír*.

JULI. Már megint nyikorogsz ? Minek
sírpsz ?

MARI. Minek gúnyúpsz ?

JULI. Nem gúnyúllak én. De ha azt
mondod, hogy Hugó, hát akkor muszáj
nevetni. *Évődve*. Hát hogy híjják ?

MARI. Mos nem mondom.

JULI. Jó. Ha nem mondom, akkor nem
katona.

MARI *szégyenkezve*. Hát mondom.

JULI. Na ?

MARI. Nem mondom. *Bőg*.

JULI. Nem is katona. Bizonyosan pos-
tás, levélhordó.

MARI. Nem, nem. Inkább mondom.

JULI. Na?

MARI *földerülve*. De ne nézz rám. Arra nézz, akkor mondom.

JULI *elfordítja a fejét*.

MARI. Most már ő is csak nehezen tudja visszatartani a nevetést. Hugó. Ő is nevet. Ez a becsületes neve. Hugó. Hugó. katona-hugó.

JULI. Milyen katona?

MARI. Piros.

JULI. A nadrággya?

MARI. Nem.

JULI. Kabáttya?

MARI. Az se.

JULI. Hát?

MARI *hangosan kivágja*. Sapkája! Nagy szünet.

JULI. Hordár az, fiam, ott gyöjjön rá a frász. Piros sapka az hordár. Se kardja se puskája.

MARI *ragyogva*. De szalutál. Te mondtad, errü ismerszik meg.

JULI. Nem is szalutál, mer köszön.

MARI. Én nekem mindig szalutál. Azér.

mer Hugó, azér lehet katona. Szalutál is. piros sapkája is van, egész nap a sarkon áll, őrségen.

JULI. És mit csinál?

MARI. Köpik.

JULI. Hordár az, fiam. Az a rangja.

MARI. Hát a Liliomnak ugyan mi a rangja?

JULI *kicsit találva érzi magát.* Hogy jut eszedbe a Liliom? Mi közöm hozzá?

MARI. Nekem sincs a Hugóhoz. Minek gúnyúsz a Hugóval? Hát én is gúnyúllak a Liliommal.

JULI. Én nem is szoltam hozzá. Ő karolt át a hintán. Nem mondhatom csak neki, hogy ne karoljon, ha már karol.

MARI. Talán nem is esett jól?

JULI. Nem.

MARI. Hát akkor minek nem gyösz haza? Mer várod.

JULI. Hiszen mondta, hogy várjuk.
Liliom megjelenik, nagy csönd.

LILIAM. Még mindig itt vagytok? Mér nem mentek még haza?

MARI. Azt mondta, hogy várjunk.

LILIOM. Mindig neked jár a szád. Ki kérdezett?

MARI *felékelve*. Hát kérdezte, hogy mér...

LILIOM. Nem hallgatsz? Mit csinálók én kettővel? Csak az egyiket gondoltam. Az egyik menjen haza. *Szünet.*

MARI. Na gyere.

JULI. Hát gyere. *Nem mozdulnak.*

LILIOM. Az egyik menjen haza. Hol szolgálsz?

MARI. Brájer igazgató. huszadik szám. Damjánovics-utca.

LILIOM. Hát te?

JULI. Én is abba a házba.

LILIOM. Hát az egyik csak menjen haza. Melyik akar itt maradni? *Nincs válasz.* Mér nem beszéltek?

MARI *mint valami nagyon fontos dolgot, úgy mondja*. Elcsapják ám. ha itt marad.

LILIOM. Kit?

MARI. A Julikát. Csak hétig van ki-menője.

LILIOM. Elcsapnak?

JULI. El.

LILIOM. Hát engem nem csaptak el? Mi?

JULI. De . . . magát is elcsapták.

LILIOM. Na látod.

MARI. Hát elmenjek Julika?

JULI. Én . . . én nem tudok erre felelni neked. Marika.

MARI. Hát csak maradj itt, ha akarsz Julika.

LILIOM. Aztán elcsapnak.

MARI. Hát elmenjek, Julika?

JULI *zavarban*. Ejnye, hát mit akarsz má tőlem, Marika?

MARI. Hát te jobban tudod.

JULI *nagyon meghatott hangon, csöndesen*. Hát menj csak szépen haza, Marika . . .

MARI *lassan, kopogó léptekkel elmegy, de ugyanúgy visszajön*. Szerbusz! Vár egy pillanatig, aztán látva, hogy Juli nem mozdul, végleg elmegy.

Már sötét van. A most következő beszélgetés alatt a távolban lassú egymásutánban több kis fenyvont gyulad ki, a ligetben meggyújtják a gázlámpákat. Liliom és Juli a padra ülnek,

mialatt alig hallhatóan. nagyon csöndesen. nagyon messze megszólal egy zongoraverkli. amely azonban nem állandóan kíséri a párbeszédet. hanem hol elsöndesedik, hol megint hallatszik. mintha a szél néha-néha erre hozná a hangját. Nagy ritkán itt-ott emberi hangok is hallatszanak a távolból. néha egy-egy papírsíp hangja. egy-egy szerény csöngetés. A kép végeig egyre sötétebb lesz, holdsugár nincs, csak a tavaszi ég ragyog átlátszó sötétkéken.

LILIOM. Most aztán te is úgy vagy. mint én.

JULI *nem felel.*

LILIOM. Most . . . te se vagy hivatalba.

JULI *nem felel.*

Innen kezdve a beszélgetes egyre csöndesebbé válik. úgy beosztva. hogy a végén már-már csöndes suttogássá halkul.

LILIOM. Vacsoráztál már?

JULI. Nem.

LILIOM. Akarsz a sörkertbe jönni. vacsorázni?

JULI. Nem.

LILIOM. Hát máshova?

JULI. Nem. *Szünet.*

LILIAM. Nem rég jársz a ligetbe. Nem láttalak, csak háromszor. Máskor nem voltál?

JULI. Voltam.

LILIAM. De te már láttál engem.

JULI. Láttam.

LILIAM. Tudtad, hogy én vagyok a Liliom.

JULI. Mondták.

LILIAM. Van szeretőd?

JULI. Nincs.

LILIAM. Ne hazudj!

JULI. Nincs. Mondanám, ha volna. Nem is vót soha.

LILIAM *csöndes fölháborodással.* Ejnye de szentelen vagy. Mingyár itt hagylak.

JULI. Mégse vót.

LILIAM. De vót.

JULI *kissé fájdalmas szentrehányással.* MÉR mongya, hogy vót?

LILIAM. Mer csak úgy, egy szóra itt maradtál velem, te rongyos. Mán te tudod a járást.

JULI. Nem tudom a járást. Liliom úr.

LILIOM. Most már csak azt mondd, hogy azt se tudod, mér ülsz itt. Hát itt ülsz velem a sötétbe. Ha még nem lett volna bakád, nem gyöttél volna olyan könnyen. Mentél te már, azért gyösz. Hát minek vagy itt?

JULI. Mer, hogy ne hagyjam egyedül.

LILIOM. De buta vagy, te bogár. Én nekem van, ha köll. Nem csak cseléd, szobalány is, nevelőné is, franciáné is. Akár húsz is.

JULI. Tudom. Liliom úr.

LILIOM. Mit tudsz?

JULI. Szeretik a nők. Nem is azért ülök itt. Csak mer jó volt hozzám.

LILIOM. Hát ha csak ezer ülsz itt, haza is mehetsz.

JULI. Most már nem megyek, ha itt maradtam.

LILIOM. Hát ha itt hagylak?

JULI. Akkor se megyek, Liliom úr.

LILIOM. Tudod, milyen vagy te? Volt egyszer nekem egy szeretőm, megállj, el-

ELSŐ KÉP.

mesélem, hogy volt. Egyszer este, mikor eloltottuk a lámpákat a hintán . . . Most jön a razzia. Ez úgy történik, hogy jobbról jön két polgári ruhás rendőr, néma személyek, elmegy a padon ülő pár előtt és néhány lépésnyire tőlük megáll. Amint megáll, jön a kapitány Berkovics detektívvel, civilben, lassan a padon ülő pár elé megy, és mikor elébük ér, jön a háttérben még két-három polgári ruhás rendőr és tiszteletteljes távolban megáll. Ez a két-három ember szintén néma személy. A kapitány minden izgalom nélkül, csöndesen, hivatalosan beszél. Berkovics detektív túlbuzgó és brutális ember.

KAPITÁNY. Kicsoda maga?

LILIOM. Én?

BERKOVICS. Álljon föl. A rendőrség. Meglőki, Liliom föláll.

KAPITÁNY. Hogy hívják?

LILIOM. Závoczki Endre. Jait csöndesen sírni kezd.

BERKOVICS. Ne sírj, nem esznek meg. Ez a razzia.

KAPITÁNY. Fogja csak egy kicsit. *Berkovics szorosán Juli mellé áll* Micsoda maga?

LILIAM. Mutatványos.

BERKOVICS. Nagyságos kapitány úr, ez a Liliom. Már volt benn egy párszor a kerületben.

KAPITÁNY. Ja, te vagy az? Kinél vagy most?

LILIAM. Özvegy Muskát körhintá.

KAPITÁNY. Mért nem még haza?

LILIAM. Hát... mer csak itt... ülünk evvel a lánnyal.

KAPITÁNY. A szeretőd?

LILIAM. Nem.

KAPITÁNY. Hát te kicsoda vagy?

JULI. Zeller Julia.

KAPITÁNY. Cseléd?

JULI. Mindenes lány, kérem. Nagyságos Kolics hivatalnoknál, államvasuti hivatalnok. Damjanics-utca húsz.

KAPITÁNY. Nézze meg a kezit.

BERKOVICS *megnézi Juli tenyerét.* Cseléd.

KAPITÁNY. Mit ülsz itt evvel a jasszal? Mér nem még haza?

JULI. Kimenőm van, nagyságos úr.

KAPITÁNY. Jobban tennéd, ha nem ülnél itt evvel a csirkefogóval.

BERKOVICS. Majd a bokorban lesznek mindjárt, nagyságos uram.

KAPITÁNY. Elveszi a pénzedet. Mi már ismerjük ezt az urat. Az ilyen buta cselédekre utazik, mint te. elveszi a pénzedet és aztán majd jössz holnap a kerületbe, de kiruglak.

JULI. Nekem nincs egy krajcárom se, kérem.

KAPITÁNY. Hallod. Liliom ?

LILIOM. Nem azér ülök vele.

BERKOVICS. Fogd be a szád, ne feleelj.

Meglöki.

KAPITÁNY. Felvilágosítlak, lányom, hogy kivel vagy. Ez egy cselédcsábító, a hintánál is azért tartják. Szegény cselédeknek házasságot ígér és elszedi a pénzt, meg a gyűrűt.

JULI. Gyűrűm sincs.

BERKOVICS. Ne feleelj.

KAPITÁNY. Semmi közöm hozzád, örülj,

hogy megmondtam. Apád nem vagyok hála istennek. Cselédcsábitó, csirkefogó. Majd jösz aztán. Nem kell télni tőle eljöhetsz velünk. A titkos rendőr hazakísér.

JULI. Muszáj menni?

KAPITÁNY. Nem muszáj.

JULI. Hát akkor itt maradok. nagyságos kapitány úr.

KAPITÁNY. Én figyelmeztettelek.

JULI. Köszönöm a jóságát. nagyságos kapitány úr.

KAPITÁNY. Jöjjön Berkovics. *Maga elmennek. Juli és Liliom lassan visszabuknak a padra. Kis szünet.*

JULI. Na és aztán?

LILIOM *elgondolkozva*. Mi?

JULI. Kezdett valamit mesélni.

LILIOM. Én kezdtem?

JULI. Volt egy szeretője. Azt mondta. Egyszer este, mikor eloltották a lámpát a hintán. Eddig mondta.

LILIOM. Igen. Hát mikor eloltottuk a lámpát a hintán... jött egy izé... egy lány.

egy nagy kendőbe... és... hát oda-
jött... és... mondd, hát... azért nem...
hát, hogy nem... nem félsz itt velem...
hát, hogy mondta a kapitány... hogy
mitéle vagyok... a pénzedet elveszem...

JULI. Nem kell azt... tőlem... el-
venni... Mostan nincs, de ha lesz...
én... odadom. Mind.

LILIAM. Nekem?

JULI. Ha kéri...

LILIAM. Hát már volt... a kinek adtál?

JULI. Nem.

LILIAM. Nem volt szeretőd soha?

JULI. Nem.

LILIAM. De sétálló... az csak volt... a
kivel sétáltál?

JULI. Vót.

LILIAM. Baka?

JULI. Földi.

LILIAM. Minden baka földi... Hová
való vagy?

JULI. Ide nem messzire.

LILIAM. Aztán szeretted?

JULI. Minek kínoz. Liliom úr. Nem szerettem, csak úgy mentünk néha.

LILIOM. Hová?

JULI. Ide a ligetbe.

LILIOM. Aztán az erényed, az hol veszett el?

JULI. Nekem nincs is erényem.

LILIOM. De vót?

JULI. Nem is vót. mert én tisztességes leány vagyok.

LILIOM. De csak segélyezted a bakát?

JULI. Minek kínoz, Liliom úr?

LILIOM. Segélyezted?

JULI. Hát azt csak muszáj. De nem szerettem

LILIOM. Hát engem szeretsz-e?

JULI. Nem, Liliom úr.

LILIOM. Akkor minek ülsz itt velem?

JULI. Csak ülök.

LILIOM. Nem gyösz velem a táncterembe?

JULI. Nem. Vigyázok a tisztességemre.

LILIOM. Minek?

JULI. Mert nem akarok soha férhez-

menni. Ha úgy volna, hogy férhe megyek valaha, akkor nem bánám, nem vigyáznék az ártatlanságomra, mer akkor úgy is mindegy. De nem mék férhez, hát vigyázni kell, hogy az ember tisztességes lány maradjon.

LILIAM. És ha én most azt mondanám . . . elveszlek ?

JULI. Maga ?

LILIAM. Úgy-e most megijedsz ? Mer most eszedbe jutott, hogy mit mondott a kapitány ! Most megijedsz.

JULI. Nem én, Liliom úr. Tőlem az mondhat, amit akar.

LILIAM. Nem mernél hozzám jönni . . . feleségnek ?

JULI. Én csak azt tudom, hogy ha én szeretek valakit, nem bánom, ha meg is halok.

LILIAM. Gyönnél ilyen csirkefogóhoz ? Már . . . ha szeretnél ?

JULI. Akkor a hóhérhoz is . . . Liliom úr. *Szünet.*

LILIAM. Ahogy monddod . . . hogy nem

szeretsz . . . Hát mér nem mész szépen haza?

JULI. Most már nem mehetek haza. Már most mindenki lefekudt.

LILIOM. Bezárták az ajtót:

JULI. Be. *Szünet.*

LILIOM. Lehet ám . . . jasszból is . . . gazemberből is . . . ember.

JULI. Lehet. *Szünet.*

LILIOM. Nem vagy éhes?

JULI. Nem. *Szünet.*

LILIOM. Na . . . és . . . ha elvenném a pénzed? Ha volna.

JULI. Hát elvinné. *Szünet.*

LILIOM. Csak oda . . . kéne . . . menni . . . a Muskátné visszavenne. Akkor meginvolna . . . keresetem . . .

Szünet. sötét van.

JULI *nyípon halkán.* Ahhoz . . . ne . . . menjen . . . *Szünet.*

LILIOM. Sok agácifák vannak itten. *Szünet.*

JULI. Ahhoz ne menjen vissza. *Szünet.*

LILIOM. Pedig az . . . egy szóra . . . mind-

ELSŐ KÉP.

járt visszavenne. . én tudom, mer...
tudom mér... ő is tudja... *Szünet.*

JULI. Most én is érzem... Ez itt mind
agácivirág... *Szünet.*

LILIOM. Fehéragác. *Szünet.*

JULI. Erre hozza a szél. *Elhallgatnak.*
Nagy szünet.

Függöny

MÁSODIK KÉP.

Egy városligeti gyorsfényképész műhelye. Áll pedig ez egy deszkafallal körülkerített kis udvarból, amely mögött a mutatványos telep bódéi látszanak. Hátul deszkapalánk, amelyen függönnyel elzárható bejárat van. Ugyanezen a hátsó deszkafalon rozoga ablak. Balról fedett bódé határolja a kis udvart, a bódéba két ajtó nyílik. Az elülső a szobába, amelyben Lilioméék laknak. hátrább egy másik a sötét kamrába. Jobbról szintén deszkapalánk, amelyre fotografus háttér van akasztva. Az egyik sarokban fotografáló gép. A hátsó deszkafalnak támasztva balról rozoga kanapé. Delelőtt. Juli és Mari vannak ott.

MARI. Azt mondod: megverte a Hózingert.

JULI. Megverte.

MARI. Pedig a Hózlinger sokkal erősebb.

JULI. Mégis megverte. Úgy fogta meg, hogy megverte. Mert az nem az erőben van, hanem a fogásban.

MARI. És elvitték a rendőrök.

JULI. Elvitték, de másnap hazajött. Most már két hónapja, hogy itt lakunk a fényképésznél, már kétszer vitték el a rendőrök. De nem tudták megbüntetni.

MARI. Miért?

JULI. Mert igaza volt.

HOLLUNDERNÉ. *Nagyon öreg asszony. egy esonó fát cipel keresztül az udvaron, hátul jön be és balfelé igyekszik. Csak a pofája jár, mindig a pofája jár, se nem dolgozik, se nem lop, a más szegény ember keserves fájával tüzelnek. Nem sül le a bőr az arcáról, egészséges, erős ember.*

JULI. Köszönöm.

HOLLUNDERNÉ. Az ilyet kellene eltoloncolni, rongyos csibészt, nem a tisztességes munkást. *El.*

LILIOM.

MARI. Ki ez?

JULI. Ez a fényképész. A Liliomnak valami rokona. Ő adott lakást nekünk itt a bódében ingyen.

MARI. Minek hoz fát?

JULI. Mindent hoz. Ha ő nem hozna, levegőt ebédelnénk. Nagyon jó asszony csak jár a szája.

Szünet.

MARI *küszli szégyenlősen.* Mán most tudom, hogy nem katona.

JULI. Még összegyősz vele?

MARI. Össze.

JULI. Sokat?

MARI. Sokat. Elvesz.

JULI. Feleségnek?

MARI. Feleségnek.

JULI. Na látod, hogy nem katona. *Szünet.*

MARI *szégyenlősen, de kissé dicsekedve.* Most kacérkodok vele.

JULI. Hogyan kacérkodsز vele?

MARI. Mondja, hogy menjek a ligetbe. Aztán nem megyek a ligetbe. Aztán kenedőt ígér, még se nem megyek. Akkor

MÁSODIK KÉP.

szépen haza kísér és nem történik semmi erkölcs.

JULI. Így kell kacérkodni?

MARI. Csak így. Tilos, tilos, de szívem joga.

JULI. Nem veszekedtek soha?

MARI. Csak mikor érzékiség van.

JULI. Érzékiség van.

MARI. Megfogja a kezemet és úgy sétálunk. Aztán lóbálni akarja a kezemet, én meg nem hagyom. Aszondom: maradjon. Ő meg aszongya: mér olyan dacos? Megin akarja lóbálni, megin nem hagyom. Aztán sokáig nem hagyom, addig, amíg egyszer csak hagyom. Akkor lóbáljuk a kezünket. Föl, le, föl, le, és ez az érzékiség. Ez is tilos, de szívem joga.

JULI. Így élsz boldogan.

MARI. Meg még boldogabban is. A legszébb a szívszerelme.

JULI. Az is van?

MARI. Az úgy van, hogy most már háromkor virrad. Hát akkor már meg-

volt a kacérság is. meg az érzékiség is. szívem joga, hát elkövetkezik a szívszereleme. A padra ülök és a Hugó fogja a kezemet. Bort nem iszunk, csak piros lemonádét. Hát nem részeg a Hugó. Hát a pofáját az arcomhoz támasztja és hallgatunk. Aztán leragad a szeme és akkor lecsúszik az arcomról, mert elalszik. De azért fogja a kezemet álmában. És én nézdegélek jobbra-balra és szagulom a virágszagot, mer az is hajnalban van. De ő nem érzi, mer alszik. És én is szeretnék aludni, de nem alszok. Csak úgy megvagyunk ott ketten. És ez a szívszereleme. *Nagy szünet.*

JULI. Már este elment és még mindig nem jött haza.

MARI. Itt van tizenhat krajcár. Villamos nyóc oda, nyóc vissza. Kisasszonyér a zenedébe. De gyalog gyöttünk. Itt van, tedd el. *Átadja.*

JULI. Most már három forint negyvenhat.

MARI. Három forint negyvenhat.

JULI. Nem megy munkába.

MARI. Lusta ?

JULI. Mesterséget nem tud. Napszámot nem vállal. Fekszik a hasán.

MARI. Nem szép tőle.

JULI. Nem szép tőle. Kólicséknál új lány van ?

MARI. Már a harmadik, mióta te elmentél. A Hugó hivataliszolga lesz. Egy állami ügyvéd beszerezte. Lakást is kap.

JULI. A körhintához nem megy vissza. Kérdezem, mért. nem mondja. Mult hétfőn megütött.

MARI. Visszaütötted ?

JULI. Nem.

MARI. Minek nem hagyod ott ?

JULI. Nem hagyom ott.

MARI. Minek nem hagyod ott ? *Szünet*

HOLLUNDERNÉ *fazék vizet hoz ki a szobából*
Dörmögve. Kártyázni, azt tud, meg verekedni, azt is tud, meg cselédektől a pénzt elszedni, mert a rendőrség az ilyet eltűri. Itt volt az esztergályos.

JULI. Levesnek való víz ?

HOLLUNDERNÉ. Itt volt az esztergályos. Szép, barna ember. Özvegy ember. Két gyereke van. Pénze van. Üzlettye van.

JULI *Marihoz.* Nem is negyvenhat. Három forint hatvanhat.

MARI. Én is azt számoltam. Hatvanhat.

HOLLUNDERNÉ. Elviszi a hivatalba és elveszi. Már ötször volt itt. Két gyereke van.

JULI. Ne fáradjon. Hollunder néni, én majd hozok vizet.

HOLLUNDERNÉ. Ott kint vár.

JULI. Nem köll.

HOLLUNDERNÉ. Majd elgyön megint. Majd ha megint megveri. *Indul kitélé. Dörmögve.* Mer verekedni, azt tud, szép kis asszonyt fejbeütni, azt tud. A bőr, az nem sül le az arcáról, mert a rendőség, az az ilyet . . . tűri . . . *Hátul el.*

MARI. Esztergályos el akar venni téged?

JULI. El.

MARI. Minek nem mész hozzá?

JULI. Csak.

MARI. De ha ver is. Fejbe is üt. Csak mind azér, mert ő a Liliom?

JULI. Mer ő a Liliom.

MARI. De hiszen csibész.

JULI. Olyannak is kell lenni.

MARI. Mikor ott ült a padon veled . .
én néztem . . . akkor szelíd volt.

JULI. Szelíd volt.

MARI. Aztán vad lett ?

JULI. Vad is lett. De mikor ott ültünk
szelíd volt. Most is néha szelíd. Nagyon
szelíd. Délután ide hallatszik a verkli.
Azt sajnálja. Akkor szelid.

MARI. Mit mond ?

JULI. Nem mond az semmit, csak olyan
szép, szelíd. Csúnya nagy szeme van.
Aztán úgy néz vele.

MARI. Szemedbe néz ?

JULI. Inkább úgy melle. Én se tudom
nézni, mer ő nem szereti, hogy nem
dolgozik. Azér veri meg hétfőn.

MARI. Mer ő nem dolgozik ? Hát az
aljas, ha nem dolgozik, azér megver ?

JULI. Mer bántja.

MARI. Fájt ?

JULI. Nem. *Szünet.*

MUSKÁTNÉ *nagyon kiütözve jön be hátul*
Jó napot! A Liliom itthon van?

JULI. Nincs.

MUSKÁTNÉ. Elment?

JULI. Még nem gyött haza.

MUSKÁTNÉ. Akkor megvárom. *Leül.*

MARI. Hát hogyan mer maga ide be-
jönni?

MUSKÁTNÉ. Maga itt a háziasszony, lel-
kem? Vigyázzon, mer a szájára ülök.

MARI. Hogyan mer maga ide bejönni a
Julihoz?

MUSKÁTNÉ *Julihoz.* Ne feleljen neki,
lelkem. Látom, hogy maga tudja, mért
jöttem. Annak a rongyosnak akarok ke-
nyeret adni.

MARI. Annak nem kell a maga kenyere.

MUSKÁTNÉ *Julihoz.* Ne feleljen neki, lel-
kem. Butába még ilyen ostobát nem is
láttam.

MARI. Szerbusz.

JULI. Szerbusz.

MARI *a hátsó ajtóból.* Hatvanhat.

JULI. Igen

MÁSODIK KÉP.

MARI. Szerbusz. *Elmegy.*

JULI *a szobaajtó felé megy.*

MUSKÁTNÉ. Nálam kapott mindennap egy koronát. Vasárnap forintot. Sört, szivart fizetett neki a publikum.

JULI *megáll az ajtóban és nem felel neki.*

MUSKÁTNÉ. Inkább éhen hal, mint bosszúságát kér. De nem bánom. Visszaveszem anélkül is.

JULI *nem felel.*

MUSKÁTNÉ. Bevallom, nagyon kérdezik a népek, hogy hova lett. Nekem muszáj nézni, hogy az üzletem menjen. Tőlem éhen is halhat, nem jönnek utána, ha az üzletbe nem volna jó. *A hátsó ajtón bejön Liliom Ficsurral. Szünet.*

JULI. Itt van a Muskátné.

LILIOM. Látom.

JULI. Azt csak mondhatnád, hogy jó napot.

LILIOM. Minek az neked? Minek macerálsz?

JULI. Nem macerállak.

LILIOM. Hát fogd be a szád. Mer most

mingyár az jön, hogy egész éjjel lum-
poltam, nincs keresetem, nincs ebéd.

JULI. Nem mondok én semmit.

LILIOM. De látom az orrodról, hogy
akarod mondani. Erigy innen, mer me-
gint lesz mejjpor. *Haragosan járkal. Min-*
denki fél tőle, aki mellett elmegy, az félreáll.

FICSUR *de-oda cammog, a földön keresgél.*

MUSKÁTNE *hirtelen ráripakodik Ficsurra.*

Maga viszi kártyázni a cehellibe. magát
becsukatom.

FICSUR. Maga nekem fiatal. *A nátsajtón*
kimegy es kint járkal. Szünet.

JULI. Itt van a Muskátné.

LILIOM. Ő beszéljen, ha akar valamit.

MUSKÁTNE. Minek jársz a Ficsurral?
Egyszer majd magával visz, mikor lopni
megy.

LILIOM. Avval járok, akivel akarok. Mit
akar?

MUSKÁTNE. Hát tudod.

LILIOM. Nem tudom én.

MUSKÁTNE. Hát minek volnék itt? Azt
hiszed, rongyos, vizitelek nálad?

LILIAM. Tartozok valamivel!

MUSKÁTNÉ. Tartozol is, de azt nem számítom. Majd tehozzád jövök pénzer. Mer olyan sok jövedelmed van. Tudod te jól, minek vagyok itt.

LILIAM. Hiszen fölfogadta a Hózlingert.

MUSKÁTNÉ. Hát fölfogadtam.

LILIAM. Tud az úgy, mint én.

MUSKÁTNÉ. Tud, ne félj. Nem is küldöm el. Csak kevés az ember. Kettő is elférne.

LILIAM. Sohse volt kettő. Mindig én voltam egyedül csalogató.

MUSKÁTNÉ. Hát kidobhatom a Hózlingert.

LILIAM. Minek azt kidobni, ha olyan jól tud.

MUSKÁTNÉ *vállat von.* Hát tud. Eddig még nem nézett Liliomra.

LILIAM *Julihoz.* Erigy, kérj a fényképész-től kávé. *Juli hátul kimegy.* Hát olyan jól tud az a Hózlinger?

MUSKÁTNÉ *feleje fordul, ránéz.* MÉR NEM

alszol éjszaka? Hiszen úgy nézel ki, hogy köpedelem.

LILIOM. Hát... olyan jól tud az a Hózlinger?

MUSKÁTNÉ. Simítsd ki a hajad a homlokodból.

LILIOM. Hagyja csak maga az én hajamat.

MUSKÁTNÉ. Hagyom, ne félj. Ha azt mondtam volna, hogy lógasd a szemedbe, hát félresimítottad volna. Hallom, megverted ezt a... ezt a...

LILIOM. Semmi köze hozzá.

MUSKÁTNÉ. Szép kis bátorság. Ilyen véznát verni. Ha meguntad, hadd ott, de gyöngé teremtést nem üt meg az ember.

LILIOM. Hogy hagyjam ott?... Kéne?

MUSKÁTNÉ. Haj... de nagyra vagy megingt... *Nagy zavarban van...* Úgy köll nekem, minek jövök utánad. Az ember ki van téve... hogyha szíven viseli az üzletet. Csak el tudnám adni azt a hintát, sose láttál volna.

LILIAM. Nem jól megy ?

MUSKÁTNÉ. Ha van eszed visszagyösz
Jól megfizetek.

LILIAM. Hiszen tele van úgy is.

MUSKÁTNÉ. Tele van, tele van. De az
nem az igazi.

LILIAM. Csak szépen mondja meg, hogy
én hiányzok.

MUSKÁTNÉ. Nekem nem hiányzol, csak
a cselédek . . . azok buknak rád . . . kér-
dezik . . . ha van eszed visszagyösz.

LILIAM. Hogy itt hagyom ezt a . . .

MUSKÁTNÉ. Hiszen vered.

LILIAM. Nem verem. Micsoda beszéd
az, hogy verem. Hát egyet odasóztam
neki, aztán tele van vele a város. Azér
még nem verem.

MUSKÁTNÉ. Jó, jó, jó, jó, nem szóltam
semmit. Nem avatkozok bele.

LILIAM. Verem.

MUSKÁTNÉ. Nem tudom, mit szeretsz
rajta. Két hónapja ülsz itt vele . . . már
az életedet is megunhattad. Mikor ott
a . . . hinta . . . meg színház . . . meg pénz

is volna . . . valaki ilyen buta legyen . . .
 a szép, gyönyörű életet ott hagyja . . .
Panéz . . . hol jártál meg in az éjjel, hogy
 így nézel ki?

LILIOM. Hagyja csak.

MUSKÁTNE. Sohse néztél így ki. Itt
 eszed magad. *Szűnet.* Új verklit vettem.

LILIOM *csöndesen.* Tudom.

MUSKÁTNE. Honnan tudod?

LILIOM. Ide hallatszik.

MUSKÁTNE. Jó, mi?

LILIOM. Nagyon jó. Olyan jó . . . jól
 vágja.

MUSKÁTNE. Jól fordul rá a hinta. Négy
 új tükör is van rajta. Meg kidobtam azt
 a két fekete lovat, aminek a fule már
 úgy is le volt törve.

LILIOM. Mi van helyette?

MUSKÁTNE. Na találd ki.

LILIOM. Zebra.

MUSKÁTNE. Nem. Automobil.

LILIOM. Automobil?

MUSKÁTNE. Az. Olyan fujóval. Nálam
 van az első. Szép, piros automobil, mind

abba kárnak ülni, mert fujója is van. Aztán nyomják, járatják. divatba van.

LILIAM. Automobil.

MUSKÁTÉNÉ. Az. Ha van eszed vissza-
gyösz. Minek rágod itt magadat? Ott a
szépművészet, az való neked. Ligeti mű-
vész vagy te. Nem vagy te tisztességes
ember.

LILIAM. Hogy hagyjam itt ezt a kis . . .

MUSKÁTÉNÉ. Mi az annak? Visszamegy
szolgálni.

LILIAM. Rongyos kis bogár.

MUSKÁTÉNÉ. Ott a szépművészet, az való
neked. Sör, virzsínia, egy korona hét-
köznapi, kettő vasárnap. Meg vettem én
már neked órát is.

LILIAM. Nem olyan ez, hogy vissza-
menne szolgálni.

MUSKÁTÉNÉ. Ne félj, nem iszik gyufát.
Ha mind gyufát innának . . .

LILIAM *miután egy kicsit nevet, nagy elég-
gételen.* Hát nem köll a publikumnak a
Hózlinger!?

MUSKÁTNÉ. Tudod, te rongyos, nagyobb jól tudod.

LILIOM. Hát . . .

MUSKÁTNÉ. Jókedv, az is valami. Jó, szép, könnyű élet, csupa jó, szép lányok, meg sör, meg szivar, meg muzsika, meg jó, szép, könnyű élet, meg boldogult férjem gyűrűjét is neked adom, na, mit akarsz még?

LILIOM. Nem olyan az, hogy visszamegy szolgálni. Hát . . . hát . . . nem bánom, hogy ha . . . azért itt megvagyok veled . . . hát itt maradhat azért . . . ha én a művészetbe megyek . . .

MUSKÁTNÉ. Ajjaj!

LILIOM. Mi az, hogy ajjaj?

MUSKÁTNÉ. Kicsúfolnak a lányok . . . Hazaviszed a hatosokat az asszonynak . . . Még sohse hallottam, hogy feleséges ember . . . hiszen ha tudják, kinevetnek . . .

LILIOM. Tudom ám én, maga mit akar.

MUSKÁTNÉ *lesütött szemmel*. Hencegni, azt tudsz.

LILIOM. Hát nekem adja a gyűrűt.

MUSKÁTNE *végigsimítja a haját.* Neked.

LILIOM. Nagyon rosszul vagyok ám idehaza.

MUSKÁTNE *mint fenn.* Nem vigyáz rád senki. Szünet.

JULI *bejön és tesz egy bögre kávé.*

MUSKÁTNE *elkapja a kezét Liliom fejéről.*
Szünet.

LILIOM. Akarsz valamit?

JULI. Nem. Szünet.

JULI *el balra a bódéba.*

MUSKÁTNE. Az öreg asszony azt mondja, hogy egy esztergályos van itt, valami özvegy ember.

LILIOM. Tudom, tudom.

JULI *bejön balról.* Liliom... nehogy elfelejtsem, majd aztán mondok valamit.

LILIOM. Jó.

JULI. Mer azt... meg akarom mondani... már tegnap akartam...

LILIOM. Jó, jó.

JULI. De négy szemközt. Gyere kicsit ki... megmondom...

LILIOM. Most dolgom van, látod.

JULI. Csak egy percig tart az egész.

LILIAM. Na erigy, mer . . .

JULI. Hát hadd mondom meg.

LILIAM. Nem takarodsz mindgyár, ha mondom . . .

JULI *erősen*. Nem.

LILIAM *feláll*. Micsoda?

JULI. Nem.

MUSKÁTÉ *felül*. Na ne kezdj itten. Én majd kimegyek addig a fényképészhez, aztán visszagyövök a válaszer. *Kisiet hátul.*

JULI. Nem bánom, ha meg is ütsz. Ne nézz így rám, mer nem ijedek meg tőled. Én most nem ijedek meg senkitől. Én azt mondtam, hogy mondani akarok neked valamit.

LILIAM. Hát ki vele. De hamar.

JULI. Azt nem lehet hamar. Mér nem iszod meg a kávét?

LILIAM. Ezt akartad mondani?

JULI. Nem. Idd addig ki, addig majd megmondom.

LILIAM *a kávéhoz megy és issza*. Na?

JULI. Hát hogy kérdezted tegnap, hogy a fejem fájt.

LILIOM. Igen.

JULI. Nahát ez.

LILIOM. Beteg vagy?

JULI. Nem. Csakhogy kérdezted, hogy a fejem fájt. És hogy mondtad, hogy másféle kedvem van.

LILIOM. Hát azt is mondtam. Talán az esztergályos?

JULI. Én nekem... mi? Dehogy az esztergályos. Csak... azt nehezen tudom megmondani, de neked azt tudni kell... én... én nem ijedtem meg tőle, mer annak úgy kell lenni...

LILIOM *leteszi a kávé*. Mi?

JULI. Ha az ember férfival van.

LILIOM. Igen.

JULI *Énnekem gyermekem lesz. Nagyon gyorsan siet ki a hátsó ajtón. Szület. Ficsur benéz az ablakon.*

LILIOM. Ficsur!

FICSUR *bejön.*

LILIOM. Te Ficsur . . . a Julinak gyereke lesz.

FICSUR. Hát aztán ?

LILIOM. Semmi. *Hirtelen.* Erigy ki. *Ficsur kimegy. Kis szünet.*

MUSKÁTNÉ *hátral bejön.* Láttam, kiment.

LILIOM. Kiment, igen.

MUSKÁTNÉ *pénzt vesz elő.* Adok neked tiz koronát előlegbe.

LILIOM. Igen.

MUSKÁTNÉ. MÉR nem veszed el ?

LILIOM. Menjen haza. Muskátné.

MUSKÁTNÉ. Ejnye . . . mi van veled ?

LILIOM. Menjen haza, nagysága. *Visszamegy a kávéhoz.* Hagyjon engem reggelizni. Nem látja, hogy reggelizek ?

MUSKÁTNÉ. Bolond vagy te.

LILIOM. Nem méc ? ! *Feléje fordul.*

MUSKÁTNÉ *visszateszi a pénzt.* Többé az életbe Muskátnét nem látod.

LILIOM. Hát nem látom.

MUSKÁTNÉ. Isten áldjon meg.

LILIOM. Isten áldja meg. *Muskátné elment.*
Ficsur !

FICSUR *bejön.*

LILIOM. Hát mi az . . . hogy mondtad
hogy pénzt lehetne . . .

FICSUR. Hát lehetne.

LILIOM. Mennyit?

FICSUR. Pár forintot. Öreg csibész vagyok én. Velem jöhetsz.

HOLLUNDERNÉ *bejön.* . . . Reggel kávét, délbe levest, este megint kávét, tűzifát, azt mind én adjam . . . adja vissza a bögrémet . . . *Megkezdődik a delutáni élet a ligetben. Megszólal a távolban a verkli.*

LILIOM. Hollunder néni. A felvonás végén látni rajta, hogy idegessé teszi a verkli hangja.

HOLLUNDERNÉ *Ficsurhoz.* Nem méc innen. te rongyos! Mindjárt hívom a fiamat.

FICSUR. Fiatal nekem a maga fia. *Köszönöm.*

LILIOM. Hollunder néni.

HOLLUNDERNÉ. Mi köll?

LILIOM. Mikor magának a fia született . . . mikor magának a fia született . . .

HOLLUNDERNÉ. Na?

LILIOM. Semmi.

LILIOM

HOLLUNDERNÉ *dücsög, káromokban.* Aludja ki magát, rongyos csibész. Éjjel részegekedni, meg kártyázni, azt tud, más ember nyakán élni, azt is tud. *El hátul.*

LILIOM. Ficsur.

FICSUR *beszémpolyog.* Hát a Julinak gyereke lesz. Ezt már hallottam.

LILIOM. Hát hogy mondtad... hogy lehetne pénzt... a bőrgyári pénztárnoktól...

FICSUR. Hát bizony... de akkor... *Összetűzódik hozzá.* Csak úgy, hogy együtt

LILIOM. Igen. *Egyszerelkezik. Idegesen.* Erigyi ki, Ficsur. Majd... majd aztán gyere vissza.

FICSUR *kiszémpolyog és végleg el.*

A cserkés egere szől. Liliom hallgatja egy kecskét, aztán a hátsó ajtóhoz megy.

LILIOM *az ajtóból kicseri.* Hollundernéni... *Narr úgammal...* A Julinak gyereke lesz! *Bejön, feláll a kanapéra a hátsó deszkafal mellett és a deszkafal tetőjére könyökölve, elbámul a tégel felé, hallgatja a cserkést, aztán egyszerre talocúttja. Nekem gyerekem lesz. Fölemeli a két karját.*

MÁSODIK KÉP

JULI *balról jön. Mi az? Mi van itt?*

LILIOM *leszáll a díványról. Semmi. Aztán ráveti magát a kanapéra, arcra.*

JULI *nezi egy kicsit, aztán odamegy és betakarja. Lábujjhegyen a hátsó ajtóig megy, a küszöbre áll, az ajtófélfának támaszkodik, a liget fele néz és hallgatja a verket.*

Kis szünet.

Függöny

HARMADIK KÉP.

Ugyanaz a diszlet, Liliom és Ficsur egymás mellett ülnek. Juli a színen foglalatostkodik. Ficsur egy nótára tanítja Liliomot.

FICSUR. Harmadik vers!
Vigyázz, vigyázz te Jáninger
Vasgyerek a Bérci,
Bekasztliznak a központba.
Sírhat majd a Rézi.
Ott gyön már a zsarú, a zsarú, a zsarú.

LILIOM. Vigyázz, vigyázz te Jáninger.
Vasgyerek a . . .

FICSUR és LILIOM *együtt*. Bérci!
Bekasztliznak a központba.
Sírhat majd a Rézi.

LILIOM. Ott gyön már a zsarú, a zsarú,
a zsarú.

JULI *gyanakodva* néz rájuk és bemeleg a házba.

FICSUR *hirtelen oda hajlik Liliomhoz és utokzatosan mondja.* Ahogy végig mész a Francia-úton, ott látod a töltést . . . előbb jön a sorompó, aztán le a bőrgyárig semmi. még csak őrház se.

LILIOM. És arra jár?

FICSUR. Arra. Lent a töltés alatt jár, a kis úton. Tavaly óta egyedül jár. azelőtt mindig volt vele valaki.

LILIOM. Minden szombaton?

FICSUR. Minden szombaton.

LILIOM. A pénzt . . . azt mibe viszi?

FICSUR. Bőrzsákba. Abból fizeti a munkásokat.

LILIOM. Sokat visz?

FICSUR. Tizenhatezer koronát. pont.

LILIOM. Hogy híjják?

FICSUR. Linzmann izraelita.

LILIOM. Pénztárnok?

FICSUR. Pénztárnok. De ha oldalba szúrom, már nem pénztárnok. Ha a fejire ütök, akkor is már mingyár nem pénztárnok.

LILIOM. Meg köll neki halni?

FICSUR. Nem muszáj. Ide adhatja a pénzt halál nélkül is. De a legtöbbje már inkább meghalni szeret.

JULI kijön a házból és átmegegy a színen. *Itt a hátsó aiton. Ezek a színen való átjárási-
latai Julinak azt jelentik, hogy győnit vala-
mit: megen, sőt gyanakosca nezegeti őket, ut-
ot: meghallja utolsó szavaikat: szóval, anei-
kül, hogy ezt nagyon éreztetné a közönséggel.
Juli dacára minden titkolódzásnak körülbelül
sejti, hogy a két ember min töri a tejét.*

FICSUR amint Julit látja, hirtelen. Aztán
aszongya:

Sírhat majd a Bársony Rézi
Ha belesző zárva.

LILIOM és FICSUR együtt. Elkisérik a
Rézit is

A nagy sárga házba.

Itt van már a zsarú, a zsarú, a zsarú.

LILIOM. Sirhat majd a Bársony Rézi.
Ha belesző zárva. *Juli kimegy.*

De aztán nem kell mindjárt rögtön Ame-
rikába menni?

FICSUR. Nem.

LILÍOM. Hát?

FICSUR. A pénz el lesz ásva hat hónapig. Ennyi az ideje. Hat hónap múlva kikel a földből.

LILÍOM. Aztán?

FICSUR. Aztán addig a hat hónapig csak úgy élsz, mint eddig. Nem nyúlsz a tőkéhez.

LILÍOM. Épen hat hónap múlva gyön a gyerek.

FICSUR. Hát... akkor a gyereket is visszük. De már munkába állasz három hónappal előbb. Ez azér van, hogy mindig mondhasd: kuporgatom a pénzt, kivándorlunk Amerikába.

LILÍOM. Én szólítom meg?

FICSUR. Az egyik megszólítja beszéddel, a másik megszólítja kis kézzel. Ez attól függ, hogy kinek mihez van szíve. Majd csak te szólítsd beszéddel.

LILÍOM. Nem hallottad?

FICSUR. Mit?

LILÍOM. Onnan kívülről... mintha kardot csörgettek vóna.

FICSUR *kifelé figyel. Szünet.*

LILIOM. Mit mondok neki?

FICSUR. Azt mondod: jó estét. kérem szépen hány óra?

LILIOM. Aztán?

FICSUR. Aztán én akkor már szürok. És akkor mindjárt előveszed te is a kést.

RENDŐR *belép és körülnéz, hirtelen csönd támad.* Jó napot kívánok!

FICSUR és LILIOM. Jó napot!

FICSUR *kikiált.* Gyöjjon fényképész! Keressik! *Szünet, a rendőr vár.* Sirhat majd a

Bársony Rézi

Ha belesző zárva

Elkísérik a Rézit is . . .

LILIOM és FICSUR *együtt halkán.* A nagy sárga házba. Ott jön már a . . . a végét szöveg nélkül dudolják, hogy a rendőr a csúfnevét ne hallja. Ének alatt megjelenik Hol-
lunderné és a fia.

RENDŐR. Papirképet is csinál?

A FIÚ. Hogyne, kérem a palánkon függő képmintákra mutat. Tessék . . . amelyet tesszik. Egész alak?

RENDŐR. *Egész alak. Az öregasszony előtolja a sarokból a fényképezőgépet, ezalatt a fiú beállítja a rendőrt, sietve futkos a rendőr és a gép között, be-benéz a gépbe, majd fejét leborítva a fekete kendővel, a géppel együtt közelebb megy a rendőrhöz. Hollunderné ezalatt a sötét kamrából lemezt hozott és a gépbe tette. Ezalatt Liliom és Ficsur között oldalt, ahol összebujtak, a következő egészen csöndes párbeszéd fejlődik.*

LILIAM. Idevaló?

FICSUR. Nem idevaló.

LILIAM. Hová való?

FICSUR. Budai. Szünet.

LILIAM *hirtelen előtörő groteszk gyermekes panasszal.* Szegény, rongyos életem van nekem!

FICSUR *kedves vidámsággal, atyailag biztatja.* Majd elmegyünk Amerikába.

LILIAM. Mi van ott?

FICSUR *nagy tisztelettel.* Gyáripár.

A FIÚ *a rendőrhöz.* Kérem most nyugodtan maradni. Egy... kettő... három *lekapja a lecséről a fedőt.* *Visszateszi.* Köszönöm.

HOLLUNDERNÉ. Öt perc múlva visszatszik gyönni. Kész lesz.

RENDŐR. Hát majd visszagyövk Most köll fizetni ?

A FIÚ *elolvadva az udvariasságtól.* Biztos úrnak nem szükséges előre. A rendőr *leereszkedő barátsággal szalutál és kiballor.* Hollunderné a kamrába viszi a lemezt, a fia is bemegy vele. miután a gépet visszatolta a helyére.

HOLLUNDERNÉ *miközben a két eszkefogó előtt elmegy, alig érthető duruzsolással, az ő reules modorában szidja őket.* Itt ülnek és elronditják nekem a helyiséget, mér nem mennek sétálni? Most már olyan jól megy nekik, hogy énekűnek. *Hirtelen ráripakodik Ficsurra.* Nem félsz a zsarútól?

FICSUR *megvetőleg.* Eridj, mer rádlépek.

LILIAM. Aszondod : a Hózingert szeretik a hintánál ?

FICSUR. De még hogy !

LILIAM. Az asszonyt is láttad ?

FICSUR. Láttam. Már fésűli is a Hózingert.

LILIOM. Fésüli ?

FICSUR. Tisztítja.

LILIOM. Hát csak tisztítsa.

FICSUR *a bódéajtó elé tolja.* Na erigy.

LILIOM. Hova ?

FICSUR. Vedd a kést.

LILIOM. Melyiket ?

FICSUR. A konyhakést. Köll az egyiknek kis bicska, az van nekem. De ha vitatkozik, akkor a nagy kés is kell.

LILIOM. Minek az ? Ha komiszkodik, én olyat vitatkozok a fejire, hogy megkancsalodik tőle.

FICSUR. Hát csak köll valami. Bottal nem vághatod el a nyakát.

LILIOM. A nyakát köll elvágni ?

FICSUR. Nem köll. Csak ha ő akarja. *Szünet.* Persze, gőzhajón ülni, az jó lesz Gyáripart élvezni, az is jó lesz. De dolgozni, attól félsz.

LILIOM. Meglátja a Juli, ha elveszem a kést.

FICSUR. Hát vedd el úgy, hogy ne lássa meg

LILIAM *egy lépést tesz a bode felé. A rendőr beballag és kopogtat a sötét kamra ablakán. Itt a rendőr.*

HOLLUNDERNÉ *kijön. Azonnal, mindjárt, kérem. Betipeg a bódéba. Liliam egy pillanatnyi habozás után neki durálja magát és határozott léptekkel utána megy. A rendőr gúnyosan nézi Ficsurt. Ficsur fölkel, gúnyos büszkeséggel elsétál két-három lépést a rendőr orra előtt, aztán megáll, háttal a rendőrnek, hirtelen a rendőr felé fordul, mint ahogy a gyermekekkel szoktak tréfálni, ujjal mutat rá és megszólítja.*

FICSUR. Krisztina-körút és Retek-utca sarok.

RENDŐR *göggel, lassan. Honnan tudja?*

FICSUR. Arra járok hivatalba.

RENDŐR. Micsoda maga?

FICSUR. Zongoratanár. A rendőr *nagyon megnézi, mintha kezdene rájönni, hogy ez tréfál vele, komoran pödlör egyet a bajuszán.*

A FIÚ *kijön a kamrából és átadja a kész képet a rendőrnek. Tessék kérem.*

RENDŐR *megnézi a képet, fizet és elballag.*

miközben egy pillanatra megáll és jól megnézi. Ficsurt. Mikor elment, Ficsur az ajtóból még utána néz. Ezalatt Liliom kijött a házból a kabátját gombolva. Ficsur megfordul és meglátja Liliomot.

FICSUR. Mit nézel ?

LILIOM. Nem is nézek.

FICSUR. Hát mit csinálsz ?

LILIOM. Gondolok.

FICSUR *odamegy hozzá.* Na mondd szépen. Megszólítod. Hogyan szólítod meg ?

LILIOM *elfogódott hangon.* Jó estét kívánok, kérem szépen, hány óra ? Ha felel, mit mondok neki ?

FICSUR. Nem felel ?

LILIOM. Nem felel.

FICSUR. Nem az. *Tapogatja a kabát alatt a kést.* Hol van ? Merre van ?

LILIOM *anélkül, hogy odamutatna.* Balrul.

FICSUR. Úgy van. A szív iránt. *Kitapogatja.* Már látom . . . Ez az ni ! Ez még mind az . . . Itt már hegyesedik . . . *a hegyéhez ér.* Itt a szeme. Evvel néz.

JULI *megint belép és lassan elmegy előttük.*

LILIOM.

de ezúttal feltűnően aggódva nézi őket, meg is áll egy pillanatra.

FICSUR *oldalba löki Liliomot.* Hát énekelj, énekelj!

LILIOM *reszketve énekel.* Ott gyön már a zsarú, a zsarú, a zsarú . . .

FICSUR *bátorítólag, hangosan, testével a taktust jelezve, mint egy karmester, aki nincs megelégedve a tempóval.* Te Jáninger, mit csinálsz itt a Hermina-úton . . .

LILIOM. Te Jáninger, mit csinálsz itt, A Hermina-úton . . . *Juli kimegy a hátsó ajtón: követi a szemével, mikor elment, megszólal* Éjjel . . . álmomba . . . ha visszagyön a lelke, mit csinálok?

FICSUR. Annak nem gyön vissza.

LILIOM. MÉR?

FICSUR. Mer zsidó nem jön vissza.

LILIOM. Hát aztán még . . .

FICSUR *kissé türelmetlenül.* Mi van még?

LILIOM. A másik világon . . . mikor az úristen elébe megyünk, hát annak mit mondok?

FICSUR. Mink nem kerülünk elejibe.

LILJOM. Miért?

FICSUR. Hát kerültél te már a főkapitány elejibe?

LILJOM. Nem.

FICSUR. Ellenőrig megyünk . . . legfőbb kapitányig, ha megyünk.

LILJOM. A másik világon is úgy van?

FICSUR. Csak úgy. Az is rendőri hivatal, csak másik kerület.

LILJOM. Hivatal?

FICSUR. Úrnak menyország. Ilyen rongyosoknak rendőrség. Pénzes embernek finom muzsika.

LILJOM. Nekünk nem muzsika?

FICSUR. Nem, fiam. Nekünk igazság. Mer a másik világon csupa igazság van. Ahol pedig igazság van, ott csak köll kapitánynak lenni.

LILJOM. Jó estét kívánok, kérem szépen hány óra? *A szívére teszi a kezét.*

FICSUR. Minek teszed oda a kezedet?

LILJOM. Dobog a szívem a kés alatt.

FICSUR. Gyugd a másik oldalra. *Fölnéz az égre.* Lassan, szépen elindulunk.

LILJOM. Korán van még.

FICSUR. Gyere. *Éppen indulnak, mikor Juli kívülről bejön és útkat állja.*

JULI. Hova még?

LILJOM. Hiszen azt mondtad, hogy két hétig nem beszélsz hozzám. Minek beszélsz hozzám?

JULI. Hová még Ficsurral?

LILJOM. Hova megyek a Ficsurral

JULI. Maradj itthon.

LILJOM. Nem maradok.

JULI. Maradj itthon, mer eső lesz és megázol.

FICSUR. Nem lesz eső.

JULI. Honnan tudja azt maga?

FICSUR. Nekem mindig szólnak előbb.

JULI. Maradj itthon, este gyön az esztergályos és már én megkértem, adjon neked munkát.

LILJOM. Nem tudok én . . . esztergálni.

JULI *egyre növekvő ijedtséggel, amelyet azonban nagyon eltitkol.* Maradj itthon, jön a Marika a vőlegényével a fényképészhez, elhozza megmutatni.

LILIAM. Láttam én már völegényt.

JULI. Maradj idehaza, pénzt hoz a Marika, neked adom az egészszet.

LILIAM *kifelé indul.* Sétálni . . . megyünk . . . a Ficsurral. Aztán visszagyövänk.

JULI *sírni szeretne, de nevető arcot erőltet magára.* Maradj idehaza, sört hozok neked, bort hozok neked.

FICSUR. Gyösz, vagy nem gyösz ?

JULI. Nem is haragszok már rád, mer megütöttél.

LILIAM *durván, mely durvaság alatt az rejtőzik, hogy nem bírja nézni a szenvedő asszonyt.* Eridj, mer . . . fölemeli a kezét. Hagyj békén elmenni . . .

JULI *reszketve.* Mi van a kabátodba ?

LILIAM *kivesz a zsebéből egy pakli piszkos kártyát.* Kártya.

JULI *mint fenn, de egészen halkán.* Mi van a kabátodba ?

LILIAM *határozottan.* Eridj az útból !

JULI *elébe áll, hadarva, izgatottan, remélve, hogy ezzel még visszatartja.* A Marika vö-

legényétől kérdeztek gyermektelen házaspárt az Aradi-utcába házfelügyelőnek... szoba, konyha, tyúkot is szabad tartani.

LILIOM. Eridj az útból! *Juli kiáll az útból. Lillom kimegy, Ficsur utána. Juli egyedül marad, nekifámaszkodik az ajtófélfának és elgondolkozik.*

HOLLUNDERNÉ *jön a házból.* Nem találom sehol a kést. Maga vette el?

JULI *rémülten.* Nem.

HOLLUNDERNÉ. Az előbb még ott volt az asztalon. Nem járt benn más, csak a Liliom.

JULI. Az nem vette el.

HOLLUNDERNÉ. Más nem volt benn.

JULI. Minek vette vóna el?

HOLLUNDERNÉ. Eladják. Megisszák.

JULI *vidáman.* Véletlenül . . . látja néni . . . gyanúsítja, pedig én épen most kerestem ki minden zsebit, hogy van-e nála pénz . . . és csak egy pakli kártya volt nála, más semmi.

HOLLUNDERNÉ *dörögve megy vissza a*

házba. Kártya van nála. kártya van nála, most mennek a méltóságos urak a kasszinóba kártyázni. El.

JULI tanácstalanul néz utána. Szünet után megjelenik a hátsó ajtóban derült és boldogságtól ragyogó arccal előbb Mari, aztán Hugó.

MARI. Kukuk! Bejönnek, vigyorgva, szégyentlősen megállanak Juli előtt, aki hirtelen arra fordul a hangra.

MARI. Szerbusz.

JULI. Szerbusz.

MARI. Hát elgyöttünk.

JULI. Igen.

MARI. Hát ez itt a Hugó.

HUGÓ odalép, kezét nyújt. Nevem Beifeld Hugó. Félszegen hajol meg.

JULI. Nevem Zeller Julia. Kezet ráznak. Szünet. Hugó nagyon el van fogulva. Hogy senki se szól, Hugó megint Juli kezéhez nyúl és hevesen megrázza. Szünet.

MARI. Ez itt a Hugó.

HUGÓ. Igen.

JULI. Igen. *Szünet.*

MARI. Hát a Liliom hol van?

HUGÓ. Igen kérem... hol van kedves férje?

JULI. Elment.

MARI. Hova ment?

JULI. Sétálni.

MARI. Igen.

JULI. Igen.

HUGÓ. Igen. *Szünet.*

MARI. Hát már a Hugó elsejétől nem áll a sarkon, mer állást kap. Elsejétől már nem hordár, hanem kaszinó.

HUGÓ *mentegve Marit.* Hát nem tudja kérem a kifejezéseket... *ránveet.* Hehehe... a kaszinóba felvettek második komornyiknak. Nagyon jó kis állás kérem. aki megbecsüli magát.

JULI. Igen.

HUGÓ. Fizetés... az is nagyon szép... de a fő a borraivaló, mert én a baccaratnál vagyok... és kártyánál meg lehet keresni kérem csak borraivalóban minden este húsz-harminc koronát.

JULI. Minden este?

MARI. Igen.

HARMADIK KÉP.

HUGÓ. Kétszobás lakást béreltünk . . .
de ha majd jobban megy . . .

MARI. Akkor házat veszünk Tétényen.

HUGÓ. Hát kérem az ember megbecsüli
magát . . . és hát ugyan Tétény . . . hát
az bizony nem a fővárosi élet . . . de
hát . . . ha ad az isten gyereket . . . hát
a gyerekeknek . . . sokkal jobb. A kaszi-
nóba bejárhatok onnan is. *Kis szünet.*

MARI. Szép gyerek a Hugó.

JULI. Igen.

MARI. Jó gyerek a Hugó.

JULI. Igen.

MARI. Csak zsidó.

JULI. Nem baj, az is ember.

MARI. Hát nem kívánsz nekünk gra-
tulát?

JULI. Igen. *Megöleli Marit.*

MARI. Hát a Hugót nem csókulod meg?

JULI. De azt is. *Megöleli a Hugót, de ott
marad a nyakán.*

HUGÓ. Miért sír kedves nagysád? *Juli
vállá fölétt átint a fejével Marinak, kérdőleg.*

MARI. Mer jó lélek. *Ő is elérzékenyül.*

HUGÓ *nagyon érzékenyülve.* Köszönjük a szíves részvétet. Ő se tudja magát *misszartani.* *Sir. Kis szünet.* Hollunderné belep a fiúval, a fiú azonnal a géphez megy

HOLLUNDERNÉ. Hát ha tetszik, gyerünk kérem, mert aztán besötétedik. A *szín jobb oldalára vezeti őket a fotografus háttér felé, ahol mind a kettő rögtön barátságos arcot vág.* Egész alak?

MARI. Két egész alak.

HOLLUNDERNÉ. Vőlegény, menyasszony?

MARI. Igen.

HOLLUNDERNÉ és A FIÚ *egyszerre barátságos emelt hangon, mint a leckét.* Akkor a hölgy az úrra néz, az úr meg bele a lencsébe. *Az öregasszony igazgatja őket.* Így kérem.

A FIÚ *aki azalatt a fekete kendő alá bújt, most a kendő alatt felordít.* Jó, most jó, most nagyszerű.

MARI *merően, de boldogan, mozdulatlan arccal, a szája sarkából beszélve.* Julikám, Julikám, mit mondsz hozzá?

JULI. Igen, fiam.

A FIÚ. Most kérem sziveskedjen nyugodtan maradni. Hármat olvasok és attul kezdve kérem mozdulatlanul. *Megfogja a lencse fedőjét. Fenyegető hangon. Egy . . . kettő . . . három. Lekapja a fedőt. nagy csönd. Amikor az egy elhangzott, nagyon messziről hallani a nagy csöndben Ficsurt és Liliomot, amint az előbbi kis nóta refrénjét éneklük. Ez az ének a három után is tart még egy darabig, egészen, amíg a függöny le nem megy. A három után mindenki mereven áll. Juli csöndesen az asztalra hajtja a fejét. Az ének egyre távolodva lassan elhangzik.*

Függöny.

NEGYEDIK KÉP.

Künn a városon túl, a földeken. Hátral vasúti töltés húzódik jobbról balra, amelynek közepén deszkaállványból piros-fehér vasúti jelzőtábla nyúlik ki, a tábla alatt kis piros lámpa, amely most még nem ég. Ezen a helyen falépcső vezet fel a töltésre. A töltés lábánál, jobb oldalon két-három darab korhadt talpja egymásra rakva. Hátral egy táviró-pózna. A háttérben veteményes földeket, fákat, palánkokat, a messzeségben gyárkéményeket és néhány kis házat látni. Hat óra, kezd alkonyodni. Liliom és Ficsur a falépcsőn állva figyelnek a vonat után.

LILIAM. Még hallani.

FICSUR. Figyelj csak. Figyelnek a vonat után.

LILIAM. Ha a füledet a sinre teszed, Bécsig hallod, amint megy.

FICSUR. Ühüm!

LILIOM. Bécsnek megy, amelyik most elment.

FICSUR. Tovább nem?

LILIOM. Tovább is. *Szünet.*

FICSUR. Most mindjárt hat óra. *Liliom lejön a lépcsőről.* Hová megy?

LILIOM. Sehova. Mindig félsz, hogy megugrok.

FICSUR. Már mért ugornál meg, mikor tizenhatezer korona van nála?

LILIOM. Na hát!

FICSUR. Nahát. Szépen várni kell, amíg jön. Aztán szépen megkérdezed tőle.

LILIOM. Jó estét kívánok. Kérem szépen, hány óra?

FICSUR. Aztán majd megmondja, hány óra.

LILIOM. Hátha nem jön?

FICSUR. Muszáj neki. Minden szorabaton fizeti a munkásokat. *Ezalatt lejt a lépcsőről.* Éppen ma ne jőjjön? *Liliom a lépcsőre ment s a sineket nézi.* Mit nézel?

LILIOM.

LILIOM. Azt nézem, hogy ennek a sínnek sehol sincs vége.

FICSUR. Minek nézed?

LILIOM. Csak nézem. A vonatot is mindig nézem. Mikor úgy este ott lent állok, erre jön, aztán leköp.

FICSUR. Leköp?

LILIOM. Le, a mozdony. Lefröcsköl. Aztán megy tovább, én meg itt maradok leköpve. De a szememet azt elhúzza.

FICSUR. Elhúzza?

LILIOM. Úgy utána kell nézni, amíg csak látom.

FICSUR. Urak ülnek benne.

LILIOM. Ujságot olvasnak.

FICSUR. Szivaroznak.

LILIOM. Mellre szíjják. *Szünet.*

FICSUR. Gyön?

LILIOM. Nem gyön. *Szünet.*

FICSUR. Már mint... nem a vonatot kérdezem, hanem a Linzmannt.

LILIOM. Hát hiszen *szégyenkezve* én se a vonatra mondtam. *Lejön. Csönd. Titokzatosan.* Hallod a sürgönydrótot?

FICSUR. Ha fuj a szél.

LILIOM. Ha nem fuj, akkor is hallom.
Csöndesen morog. Beszélnek rajta.

FICSUR. Kicsodák ?

LILIOM. Zsidók.

FICSUR. Táviratoznak ?

LILIOM. Beszélnek, aztán felelnek, mind
ebbe a vékony drótba. Aztán morog,
morog.

FICSUR. Mit morog ?

LILIOM. Aszongya huszonhárom, hu-
szonhárom, huszonhárom. Én meg hall-
gatom.

FICSUR. Minek hallgatod ?

LILIOM. A madár is hallgatja. Úgy nézi
a fél szemével, hogy mit mondanak.

FICSUR. A madarat is nézed ?

LILIOM. Ő is néz engem.

FICSUR. Azér vagy te ilyen beteg, mert
egy vasad sincs. A madár is azér néz
téged, mer nincs pénze.

LILIOM. Lehet.

FICSUR. Akinek pénze van, az nem néz.

LILIOM. Hát mit csinál ?

FICSUR. Hát éppen azt. hogy csinál. Valamit csinál. Csak az dolgozik, akinek van pénze. Hát most aztán majd lesz pénz.

LILIAM. Jó estét kívánok. Kérem szépen hány óra ?

FICSUR. Még se gyön. Van-e kártyád ?
Liliam szó nélkül átadja a pakli kártyát. Van-e pénzed ?

LILIAM. Tizenegy.

FICSUR *lovagló ülésben ül le a talpfára úgy, hogy balfelé néz. Hatos ?*

LILIAM. Krajcár. Ő is leül a talpfára *lovagló ülésben, szembe Ficsurral.*

FICSUR. Hát akkor tizenegy.

LILIAM. Tedd ki !

FICSUR *kiteszi a pénzt, aztán oszt neki kártyát, magának is vesz egyet. Huszonegyes lesz.*

LILIAM *megnézi a kártyáját. Az. Hopp a bank !*

FICSUR. Disznót kaptál. *Oszt.*

LILIAM. Blatt. *Kap egy kártyát. Blatt. Még egy kártyát kap. Fuccs !*

FICSUR *besöpri a pénzt.*

LILIOM. Hát . . . hát most . . .

FICSUR. Most nincs tovább. Nincs több pénzed ?

LILIOM. Nincs.

FICSUR. Hát akkor nincs tovább . . .
Vagy ha akarod . . .

LILIOM. Mit ?

FICSUR. Becsületszóra.

LILIOM. Hozomra ?

FICSUR. Nem . . . Hanem . . . majd lefogom . . .

LILIOM. Lefogod ? Miből ?

FICSUR *kissé zavartan*. Hát majd a pénzből. Vagy ha te nyersz, te fogod le. Aki nyer, az veszi el tőle a pénzt.

LILIOM *hátranéz, várja a pénztárnokot*. És az fizeti ki a másikat.

FICSUR. Az.

LILIOM *zavartan, idegesen*. Jó. Hát akkor mennyi a bank ?

FICSUR. Hát ha van nála tizenhatezer, ebből nyolcezer az enyém, hát nyolcezer a bank.

LILIOM. Jó.

FICSUR. Aki szerencsésebb, annak több lesz. *Oszt.*

LILIOM. Hát száz korona. *Ficsur kártyát ad neki.* Reszto.

FICSUR *kimutatja a saját kártyáját.* Huszonegy. *Gyorsan kever.*

LILIOM *izgatottan közelebb lovagol a talpján Ficsurhoz.* Hát dupla, vagy semmi.

FICSUR *oszt neki.* Dupla, vagy semmi.

LILIOM. Blatt. *Kártyát kap.* Reszto.

FICSUR. Huszonegy. *Megmutatja és gyorsan kever.*

LILIOM *íjedten.* Te . . . nem csalsz te ?

FICSUR. Én ? Hát úgy nézek én ki ? *Oszt neki.*

LILIOM *izgatottan hátranéz.* Ezer.

FICSUR *hidegen.* Korona.

LILIOM. Korona. *Kártyát kap.* Blatt ! *Még egy kártyát kap.* Fuccs !

Liliom most már nagyon ideges, mint a kezdő kártyások, mikor sokat veszítenek. Kapkodva, zavartan, elvakultan játszik, látszik rajta, hogy most már semmi mással nem törődik, csak azzal, hogy visszanyerje a pénzét.

FICSUR. Kapok ezerkétszázat.

LILIOM. Dupla, vagy semmi. *Izgatottan.*
Kártyát kap. Blatt. Kártyát kap. Blatt!
A földre dobja három kártyáját.

FICSUR *a földön összeolvassa.* Tíz . . . tizen-
négy . . . huszonhárom . . . Kapok kétezer-
négszázat.

LILIOM. Hát most ? . . .

FICSUR *kiválaszt a pakliból egy kártyát és
otlatja neki.* Nesze itt van a piros ász.
Duplázhatod.

LILIOM *mohón.* Jó. Még. Még egy kártyát
kap. Reszto.

FICSUR *felmutatja a maga kártyáját.* Tizen-
kilenc.

LILIOM. Nyert. *Szinte könyörögve.* Még
csak egyszer adj egy ászt. A zöld ászt
add ide. *Megkapja.* Dupla vagy semmi.

FICSUR *hidegen.* Az nem lehet.

LILIOM. Miért ?

FICSUR. Mert ha elveszted, azt már nem
tudod kifizetni. Az már összesen kilenc-
ezerhatszáz és neked csak nyolcezer
koronád van.

LILIOM *nagyon izgatottan.* Hát akkor . . . tudod ez disznóság.

FICSUR. Csak háromezerkétszázat tehetsz.

LILIOM *mohón.* Hát háromezerkétszáz. *Kártyát kap. Resztó.*

FICSUR. Én is ászra megyek. De ezt már kigusztálom. *Liliom is hozzáhajol és együtt gusztálnak. Huszonegy. Hirtelen zsebre vágja a paklit. Szünet.*

LILIOM. Hát mostan . . . tudod, megmondom . . . te egy utolsó . . . te egy utolsó . . . *E pillanatban belép jobbról Linzmann, 40—42 éves, hatalmas, tagbaszakadt, vörös szakállú zsidó, oldalán bőrtáska. Ficsur köhögéssel ad jelt, aztán elmegy Linzmann és a töltés közt jobb felé, Linzmann háta mögött előre jön és követi őt. Liliom meredten áll, a talpfarakástól balra 2—3 lépéssel, ahova hátrált, mikor Ficsur eltette a kártyát. Pontosan szemben találja magát Linzmannal.*

LILIOM *egész testében reszketve.* Jó . . . jó estét kívánok. Kérem szépen hány óra? *Ficsur némán Linzmann felé ugrik, jobb ke-*

zében a kis késsel, de Linzmann balkezével megkapja Ficsur jobb kezét a csuklónál és úgy hirtelen leszoritja Ficsurt a földre, ahova az kényszerüsből letérdel. Jobb kezével hirtelen jobb kabátzsebéhez kap, onnan lassú mozdulattal Browning-revolvert húz elő és azt lassan, nyugodtan fölemelve a levegőbe, Liliom mellének szegzi, Liliom a revolvértől két lépésnyire áll. Nagy szünet.

LINZMANN a lehető legtermészetesebb nyugodt hangon. Öt perc múlva fél hét. Szünet.

LINZMANN gúnyosan néz Ficsurra. Épp a bicskás kezedet fogom. Még jó, hogy nem a másik kezembe vetted. Szünet.

LINZMANN egyikről a másikra nézeget. Szép két madár. Ficsurhoz. Úgy éljek, neked valamivel kisebb szerencséd van, mint Rótsildnak. Liliomhoz. Te meg, ha csak szemekkel pislogsz, köröszkül vagy löve kétszer egymás után. Nézheted a csövet fiam. Van benne mag, van.

FICSUR. Eresszen el, nem csináltam semmit.

LINZMANN gúnyosan megrázza Ficsurnak a

kezet, amelyben meg mindig benne van a borska. Hát ez mi? Ja úgy, tudom már. Te tudod, hogy nekem van a zsebemben egy alma. Azt meg akartad hámozni. Most már tudom. Bocsánatot kérek a tévedésért. Pardon.

LILIOM. De én . . . én . . .

LINZMANN. Azt is tudom, fiam. No hát nem tudom? Hogy hány óra. Ja. Öt perc múlva félhét.

FICSUR. Hagyjon minket, méltóságos úr. Nem bántottuk.

LINZMANN. Először is, fiam, nem vagyok méltóságos úr. Másodszor ezért a pénzért már kegyelmes úr is mondhattad volna. És harmadszor, behizelegni most igazán nem fogod magad nálam.

LILIOM. De én csak nem csináltam semmit, kérem.

LINZMANN. Nézz csak hátra egy kicsit, fiam. Csak bátran. Nézz hátra, de ne hogy próbálj elszaladni, mert akkor le-lőlek. *Liliom lassan hátrafordítja a fejét.* Kik jönnek ott olyan gyorsan?

LILIAM *Linzmann felé néz.* A rendőrök.

LINZMANN *Ficsurhoz.* Ne mozgasd a kezéd, mert . . . *Liliomhoz negédesen.* Hányan vannak azok a rendőrök?

LILIAM *a földre sütve szemét.* Ketten.

LINZMANN. És min ülnek a rendőrök?

LILIAM. Lovakon.

LINZMANN. És mi tud jobban szaladni, egy ló, vagy egy ember?

LILIAM. Egy ló.

LINZMANN. Hát akkor most már hiába is szaladnál el. *Nevet.* Még én ilyen pehhes két rablógyilkost nem láttam. Besületszavamra mondom, ennél nagyobb pehhet nem is lehet elképzelni. Direkt nálam volt a Browning és ha nincs nálam a Browning? Jöhettek volna négyen is Linzmann bácsi ellen. És ha még ez volna az egész! Nem is néztétek, marhák, hogy honnan jöttem. Hát honnan jöttem? Már visszajöttem a gyárból. Mikor oda mentem tizenhatezernégyszáz korona volt nálam. Most nincs nálam egy vas sem. *Balfelé kikiált.* Hé, rendőrök. Jöjjenek már.

mert ez itt nagyon mozog. *Fiesur hatalmas rántással kiszabadítja magát és elrohan, mint a villám. Erre az első pillanatban Linzmann feléje fordul a revolverrel, de ezalatt a pillanat alatt Liliom elrohan a töltésre, mire Linzmann, látva, hogy ez mégis csak közelebb van hozzá, hirtelen feléje fordítja a revolverét.*

LINZMANN ordít. *Meg ne mozdulj, mert keresztül lőlek. Balfelé kikiált a rendőröknek. Szálljon le a lóról. Revolveret Liliomra szegezve tartja, aki arccal a közönség felé fordulva, áll a töltésen. A töltés bal szélén megjelenik egy hatalmas rendőr, szintén revolverrel a kezében.*

I. RENDŐR. *Megálljunk!*

LINZMANN. *Na, öregem, kérem szépen, hát hány óra? Tíz esztendő, de börtön!*

LILIAM. *Én titeket itt hagylak mostan.*

LINZMANN *hangosan nevet.*

LILIAM *akitől a rendőr 3—4 lépésnyire van. Linzmann ugyanolyan távolságra, arcát az ég felé emelve, hangosan felzokog és kirántja a kését. Erre a mozdulatra a rendőr megáll; Liliom a zokogás közben harsányan felkiált. Juli... kis bogaram... Zeller Julia mim-*

denes cseléd. *Hirtelen oldalt fordul, a mellébe dőft a kést, megtántorodik, lebotorkál, lezuhan a töltés túlsó oldalán, eltűnik szem elől. Nagy csönd. A második rendőr elől balról bejön.*

LINZMANN. Mi az ?

I. RENDŐR *a töltésen a lépcsőig megy, ott lenéz hátra a töltés mögé, majd a töltés túlsó oldalán lemegy oda, ahova Liliom lezuhant.*

Linzmann és a II. rendőr felsietnek a töltésre. Lenéznek a túlsó oldalra.

LINZMANN. Megszúrta magát ?

I. RENDŐR HANGJA. Meg az, alaposan.

LINZMANN *izgatottan a II. rendőrhöz. Én megyek, telefonozok a mentőknek. Lesiet és balra elszalad.*

II. RENDŐR. A Heizler fűszereshez menjen, onnan telefonáljon a gyárba. Ott is van orvos. *Aztán lekiált a töltés mögé. Megyek, odakötöm a lovakat egy fához. Lejön és balra elmegy. A színpad üres. Szünet. Besötétedett. Ebben a szünetben a kis piros jelzőlámpa magától kigyúlad.*

I. RENDŐR HANGJA. Te Mihály !

II. RENDŐR HANGJA. Mi kell ?

I. RENDŐR HANGJA. Kivegyem a melléből a kést?

II. RENDŐR HANGJA. Ne vedd ki, mert akkor elfolyik a vére. *Szünet.*

I. RENDŐR HANGJA. Te Mihály!

II. RENDŐR HANGJA. Mi kell?

I. RENDŐR HANGJA. Sok itt a szunyog.

II. RENDŐR HANGJA. Igen.

I. RENDŐR HANGJA. Nincs egy szivarod?

II. RENDŐR HANGJA. Nincs. *Szünet.*

I. RENDŐR *megjelenik a töltésen.* Hát ahogy mondom, Mihály, evvel az új fizetési rendezéssel úgy vagyunk, hogy a régi skála szerint én most már sokkal előbbre tartanék. De hát emelték a fizetést és így most nekem kevesebb van, mint vóna. De hát én hogy magyarázzam ezt meg a miniszternek? Kínlódok tovább. Döglődök. kínlódok. szomorkodok.

II. RENDŐR. Hja, ja!

I. RENDŐR. Bizony, bizony. *Nagyon messziről a vasúti őrház csengője szól.*

Függöny.

ÖTÖDIK KÉP.

Ismét a fotografus-műhely. Ugyanaznap este. Félórával az előbbi kép után. Az udvaron, a hátsó ajtó körül állonganak összebujva, csoportban Hollunderné, a Hollunder fiú, Mari és Hugó. Juli balról áll, 4—5 lépésnyire tőlük, egyedül.

HOLLUNDER FIÚ, aki most érkezett meg kívülről, kissé izgatottan adja elő a történeteket. Már hozzák. A bőrgyárból kértek meg két munkást, azok hozzák tragacson.

HUGÓ. És orvos?

FIÚ. A rendőr telefonált a központra. Mindjárt kijön a rendőrorvos.

MARI. Még talán életben marad, szegény.

FIÚ. Nagyon megszurta magát, de azért még él, mert lélegzik. Még beszélni is tud, csak nagyon csöndesen. Sokáig fe-

küdt úgy, eszmélete nélkül, de a tragacson magához jött.

HUGÓ. Ez a rázástól van, ahogy hozták.

MARI. Na eresszék be őket . . . Utat engednek. Két munkás behozza Liliomot tragacson, amelynek négy lába van és amely körülbelül olyan magas, mint egy ágy. Leteszik batról, hátul, pontosan a rozoga kanapé elé, úgy hogy a feje batról esik, a lába jobbról, a munkások visszazasompolyognak az ajtónál álló csoporthoz, majd kimennek. Juli úgy áll ott a színpadon, hogy most a tragacs mellett áll és Liliom arcát nézi, anélkül, hogy megmozdult volna. A többiek meghatva, a hátsó ajtó körül szorongnak. Bejön az első rendőr.

I. RENDŐR. Maga a felesége ?

JULI. Én vagyok.

I. RENDŐR. A gyári orvos úr bekötözte és azt parancsolta, hogy ne vigyük Rókusig, mert azt már nem bírja ki. Most nyugalom kell neki és várják meg a rendőrorvost, amíg jön. A csoportra néz. Békibe köll hagyni. Elmegy, a csoport utat enged neki. Szünet.

HUGÓ *szeliden kifelé tolja a többieket.* Kérem, az illendőség miatt most menjünk innen ki. Ne zavarjuk.

MARI *Julihoz.* Julikám, mit mondsz hozzá?

JULI *ránéz és nem felel.*

MARI. Julikám, nem köll semmi tőlem?

JULI *nem felel.*

MARI. Itt kint leülünk a padra, Julikám. *Hollunderné és a fia, már Hugó felszólítására kimentek. Most Mari és Hugó kimegy. Juli leül a tragacs szélére és nézi Liliomot, Liliom a kezét nyújtja feléje. Juli megfogja a kezét. Még nincs egészen sötét. Jól látni őket.*

LILIOM *kissé feltámaszkodik és csöndesen, tréfásan, de végül nagyon elfogódottan, dacosan beszél.* Mostan én, fiam . . . már csak hogy épen meg akarom mondani . . . mint ahogy a vendéglőbe, mikor vége van a vacsorának, aztán ahogy mondja az ember . . . fizetni. Cáln. Hogy mi vót. Belesz mondva az egész. Hogy hát rád ütöttem . . . hát hogy nem azért, mer dühös voltam . . . hanem, mer, hogy én

nem tudom nézni, hogy sírnak . . . hogy bőszt . . . aztán, mer én miattam bőszt . . . meg hogy én csak azt tudom, ami a mesterségem . . . és én nem vagyok házmester . . . és én nem megyek vissza, fogdosni a lányokat . . . én köpök rájuk . . . tudod ?

JULI. Igen.

LILIOM. Meg hogy a Hózlinger . . . hát ő is tudja, hát győjjön ki a hintásné a Hózlingerral . . . ugyanazt a vicceket mondja amiket én találtam ki . . . és tőle is fölveszik, hát úgy is jó . . . és hogy én nem tudtam rád keresni . . . se lakás, se ebéd . . . és én tudom, hogy te ezt nem érted . . . mert én tényleg egy disznó vagyok . . . de nem vagyok házmester . . . és gondoltam, lehetne Amerikába . . . tudod ?

JULI. Igen.

LILIOM. Hát, hogy én . . . nem akarok én bocsánatot kérni . . . eszem ágában sincs . . . ha akarod, csak mondd a gyerekeknek . . .

JULI. Igen.

LILIAM . . . a gyerekek mondd, hogy gazember voltam, csak mondd . . . ha van hozzá pofátok . . . csak mondjátok . . . én megpróbáltam, gondoltam, lehetne Amerikában . . . és ehhez is semmi közöd, nem akarok én bocsánatot kérni . . . most már gyöhet tőlem a rendőrség . . . és ha a gyerek fiu lesz . . . akkor . . . vagy ha lány lesz, akkor . . . talán én még máma este látom az istent . . . hát én majd szólok. Julikám. Csak oda eresszenek hozzá . . . hogy ne úgy, mint itt Pesten . . . hogy már lent a portásnál megakad az ember . . . és ha gyön az esztergályos, hát csak . . . menj férjhez hozzá . . . ha van pofád, csak menj hozzá . . . mondd csak a gyerekeknek, hogy ő az apja . . . elhiszi, ha elhiszi . . . tudod?

JULI. Igen.

LILIAM. Na és még hogy . . . megvertelek . . . hát te tudod, hogy igazam volt . . . és te neked nem kell arra emlékezni azért . . . nem muszáj, hogy neked

is igazad legyen . . . hadd, hát mondd : legyen a Liliomnak igaza . . . mert én úgy se bánom, hogy kinek van igaza . . . az olyan mindegy . . . úgyszemint senkinek sincs igaza . . . de azért mindenki henceg . . . mer nem tudja . . .

JULI. Igen.

LILIAM. Hát aztán most fogd meg a kezemet.

JULI. Hiszen mindig fogom.

LILIAM. Hát szorítsd meg jobban. Úgy. Hát most mondja neked a Liliom . . . szerbusz. *Szünet.* Mondd te is szépen.

JULI. Szerbusz. *Megemeli a kezét, Liliom csendesen hátra hanyatlik, meghal. Szünet. Juli elereszti a kezét. Orvos az első rendőrrel belép, hátul.*

ORVOS. Jó estét. A felesége ?

JULI. Igen, kérem. *Az orvos és a rendőr mögött lassan bejön Mari, Hugó, Hollunderné, a fiú, Muskátné, de tiszteletteljesen az ajtó körül maradnak.*

ORVOS *Liliom fölé hajol és megnézi. Gyertyát kérek.*

JULI a bodéből égő gyertyát hoz.

ORVOS a gyertyavilágnál megvizsgálja Li-
tiomot, aztán hirtelen otthagyja. Van itt
tinta és toll?

HUGÓ szolgálatkészen öntöltőtollat ad neki.
Öntöltő.

ORVOS nyomtatványt vesz elő a zsebéből és
miközben egy ott levő kis asztalon, a gyertya
mellett ír, mondja. Hát, szegény asszony,
a maga ura meghalt... vegye kérem
tudomásul... a jó isten majd meg-
segíti... itt hagyom ezt az irást, ezt át
kell adni azoknak, akik jönnek a királyi
törvényszéki orvostani intézetből...
most mindjárt intézkedem, hogy elszál-
lítsák... Fölkel. Szappant kérek és törül-
közt.

RENDŐR. Már készítve van, kérem.
A hátsó ajtó felé mutat.

ORVOS. Isten megáldja, asszony.

JULI. Kezit csókolom. Orvos és rendőr
elmennek, a többiek lassan közelednek Juli
felé.

MARI. Hát Julikám... isten nyugosz-

talja most már boldogult uradat . . . de neked. ha sértésnek nem veszed Marikádtól. neked bizony így jobb.

HOLLUNDERNÉ. Neki is jobb szegénynek. magának is jobb.

MARI. Mit mondsz, Juli . . . mondom, neked jobb . . . fiatal vagy . . . majd gyön valami derék ember . . . igazam van ?

HUGÓ. Igaza van neki.

MARI. Te mondd, Juli, hogy igazam van.

JULI. Igazad van. Marikám, te nagyon jó vagy.

A FIÚ. Itt van az a derék ember, az az esztergályos, most már megmondhatom . . . mindennap üzent valamit . . . egyszer ezt, egyszer azt . . . kérdezett magára . . .

MARI. És özvegy ember, két gyereke is van . . .

HOLLUNDERNÉ. Neki is jobb szegénynek. magának is jobb. Mert ez rossz ember volt.

MARI. Bizony nem volt jó ember, úgy-e Hugó ?

HUGÓ. Nem, asszonyság, itt mondom; hogy nem volt jó ember. Egy asszonyt nem ütnek.

MARI. Igazam van? Te, mondd, Julikám, hogy igazam van.

JULI. Igazad van, Marikám.

A FIÚ. Az magának egy szerencse. Nem?

HOLLUNDERNÉ. Neki is jobb, neki is jobb.

HUGÓ. Visszakapta, kérem, a szabadságát. Hány éves?

JULI. Tizennyolc.

HUGÓ. Mi az? Gyerekkor. Igazam van?

JULI. Igaza van. Hugó. Maga nagyon jó.

A FIÚ. Ez egy szerencse. Nem?

JULI. Igen.

A FIÚ. Egy szerencsétlenség volt, ahogy eddig volt. Hiszen enni se lett volna nekik, ha a mamám nem engedi őket itt lakni a váróteremben. Ha most jön az ősz, meg a tél, ebben a faházban úgy se lakhattak volna. Nem?

MARI. Persze. Megfagytak volna, mint a madarak. Úgy-e, Julikám?

JULI. Igen, Marikám.

MARI. Esztendőre nem is fogsz rá emlékezni. Úgy-e?

JULI. Igazad van, Marikám.

HUGÓ. És ha valami kell, hát itt vagyunk. Most elmegyünk, de holnap reggel megint eljövünk. Gyere, Mari. Isten áldja meg. *Kezet fog Julival.*

JULI. Isten áldja meg.

MARI *megöleli Julit, sirva.* Nagy szerencse ez neked, Juli, én mondom, nagy szerencse.

JULI. Ne sírj, Marikám. *Mari és Hugó elmennek.*

HOLLUNDERNÉ. Csinálok egy kis fekete kávé magának, nem evett semmit. Aztán majd jöjjön át a házba, addig itt lesz a fiam. *Elmegy a fiával együtt. A csoportból csak Muskátné maradt ott, aki most Julihoz lép.*

MUSKÁTNÉ. Nem tetszik rossz néven venni, ha megnézem?

JULI. Magánál szolgált. *Muskátné megnézi Liliomot.*

MUSKÁTNÉ. *Julihoz fordul.* Most már megbékélhet velem, asszonyság.

JULI. Nem haragudtam az asszonyságra.

MUSKÁTNÉ. Mégis . . . békéljen meg velem.

JULI *emelt, egyhangú, nagyon erélyes hangon, szinte diadalmasan, a pontnál nem eresztve le a hangját.* Nem békélek meg.

MUSKÁTNÉ. Hát én megbékélek magával, asszonyság. Mindenki szidja szegényt, csak mi ketten nem. Maga se mondja, hogy rossz volt.

JULI *még emeltebb hangon, nagy, keserű diadallal, megint nem eresztve le a hangját a pontnál.* De én azt mondom.

MUSKÁTNÉ. Megbocsátom magának asszonyság. Engem is megütött. Nem bánom. Elfelejtettem.

JULI *az ezentúl következő feleleteket hűden, az asszonyra rá se nézve adja. Röviden, határozottan beszél.* Azt megteheti.

MUSKÁTNÉ. Ha valamivel segíthetem . . .

JULI. Nem köll.

MUSKÁTNÉ. Tartozom neki két korona hátralékkal.

JULI. Adta volna meg neki.

MUSKÁTNÉ. Csak mert úgy gondoltam, hogy amért szegény meghalt, hát asszonyosság azért még hozzája tartozik.

JULI. Nem tartozok hozzája.

MUSKÁTNÉ. Jó, kérem. Ne vegye tola-kodásnak, csak azér maradtam itt, mer csak mi ketten vagyunk a világon, akik szeretjük, hát tartsunk egymással.

JULI. Nem tartok az asszonyossággal.

MUSKÁTNÉ. Akkor nem is szerette úgy, mint én.

JULI *ráhagyja*. Nem.

MUSKÁTNÉ. Én jobban szerettem.

JULI. Jobban.

MUSKÁTNÉ. Isten áldja meg.

JULI. Isten áldja meg. *Muskátné elmegy.*

Juli a gyertyát Liliom fejéhez állítja a kis asztallal együtt és leül a tragacs szélére, az arcába néz Liliomnak.

JULI *édes, forró, őszinte hangon* . . . te csak

most aludjál, Liliom... nekik semmi közük hozzá... ennek sincs semmi köze hozzá. a többinek sincs semmi köze hozzá. Még neked se mondtam meg soha... csak most mondom... bevallom... öreg, komisz, szemtelen fiú... komisz, durva, komisz, édes, drága... te csak most aludjál. Liliom... kinek mi köze a szegény cselédhöz... neked se mondom... nem mondom, amit igazán gondolok, mert ki-nevetsz velem... de most nem hallok Julikádat... *őszinte, kedves, anyai szemrehányással, de nagy megbocsátással*... nem volt szép, hogy megütöttél, mejjbe vág-tál... fejemet ütötted... arcomat meg-csaptad... itt hagytad Julidat... csú-nyán bántál velem, nem volt szép... de most már te csak aludjál, Liliom... öreg komisz, csibész fiú... én téged nagyon.. mindegy, nem bánom... úgy szégyel-lem, úgy szégyellem, de most már meg-mondtam... úgy is tudtad... még is szégyellem, jaj de szégyellem... te csak most aludjál, Liliom...

Fölkel. bemegy balra a bódéba, becsukja az ajtót, aztán megint kinyitja, visszajön a szénpadra, kezében egy bibliával. Leül a gyertya mellé és olvassa a bibliát, de oly halkán, hogy nem érteni, csak a duruzsolását hallani.

ESZTERGÁLYOS megjelenik az ajtóban, hátul, de alig látni. Asszonyosság!

JULI nem ijed meg a hangtól. Ki az? Ki van ott?

ESZTERGÁLYOS nagyon csöndiesen. Az esztergályos.

JULI. Mit akar az esztergályos?

ESZTERGÁLYOS. Ha valamiben segítségére lehetnék... Itt maradjak?

JULI hálásan, melegen, de határozottan. Ne maradjon itt esztergályos.

ESZTERGÁLYOS. Holnap se jöjjek?

JULI. Holnap se.

ESZTERGÁLYOS. Asszonyosság, nem haragszom meg érte, de érett ember vagyok, két gyerekem van, ne jöjjenek hiába... ha valaha jönnék, hiába jönnék?

JULI. Hiába jönne, esztergályos.

ESZTERGÁLYOS. Áldja meg az Isten

JULI. Áldja meg az Isten. *Tovább olvas.*
Most bejön Ficsur, oldalogva, mint a kutya,
odasompolyog a tragacshoz és nézi Liliomot,
sőt a fejével int is neki. Juli abbahagyja az
olvasást. Ficsur erre megijed, elsompolyog a
tragacs mellé jobbra, leül és rágja a körmét.
Juli feláll. Erre Ficsur is feláll és félelemmel
nézi Julit, aki merőn rászegzi tekintetét. El-
oldalog a hátsó ajtó felé.

FICSUR *a hátsó ajtóból visszaszól. Csak*
mer az öreg fényképészné mondta, hogy
készen van a kávé, menjen át.

JULI *kimegy a hátsó ajtón, amelynek kü-*
szöbje mellett Ficsur tisztelettel félrevonul.

FICSUR *az ajtóból még egyszer visszanéz*
Liliomra, lábujjhegyre állva, aztán elmegy ő is.

Most a nagy csöndben egyedül fekszik a
halott. Kicsiny szünet után egyszerre a ma-
gasból, nagyon magasból 24 primhegedű uni-
szónó hangja egy ünnepélyes mennyből hangzó
tételt játszik, a mely a legmélyebb húron kez-
dődik. A tétel utolsó 4—5 taktusa előtt meg-
jelenik a hátulsó kis ajtóban, a koromsötét-
ségben két szép, magas férfi. fekete ruhában,

vastag bottal, fekete, puha kalappal. fekete keztyűben, az arcuk bajusztalan, márvány-fehér, komoly és szelid. Lassan bejönnek, az egyik megáll közvetlenül a tragacs előtt, a másik tőle jobbra egy lépésre. Lassan felülről szelid, violaszín fény ömlik el az arcukon.

ELSŐ *Liliomhoz.* Keljen föl és jöjjön.

MÁSODIK *szerényen.* A rendőrség.

ELSŐ *kissé hangosabban, de mindvégig szelid, lágy, halk, mély hangon.* Hallja, hogy keljen föl? Nem hallotta?

MÁSODIK. A rendőrség.

ELSŐ *megérinti Liliom vállát, közelebb hajol hozzá.* Keljen föl és jöjjön.

LILIOM *lassan, ünnepélyesen felül az ágyban.*

MÁSODIK. Jöjjön.

ELSŐ *atyai hangon.* Azt hiszik, ezzel aztán rendben van minden.

MÁSODIK *emelkedő hangon, ünnepélyes szigorúsággal.* Megszúrni magát, megállítani a szívét, itthagyni így az asszonyt, meg a testében a gyereket.

ELSŐ. Így könnyű is volna.

MÁSODIK. Ha evvel minden rendben volna.

ELSŐ. Jöjjön, magának erről el kell számolni. *Miközben mind a ketten lehajtják a fejüket és szemüket lesütik, nagyon halkán. Isten detektívjei vagyunk. Liliom nagyon ünnepélyesen, felfelé tartott arccal, nagyon megkönnyebbülten kiszáll az ágyból.*

ELSŐ. Velünk jön. El kell számolni.

MÁSODIK. Előre.

ELSŐ. Így könnyű volna embernek lenni.

MÁSODIK *halkan*. Előre.

LILIAM *indul elöttük, 2—3 lépést tesz, akkor megáll és rájuk néz, felsőhajt.*

ELSŐ. Nincs annak olyan könnyen vége. Tudják a nevét most is. Emlékeznek az arcára. Tudják, mikor mit mondott. Mit hova tett. Milyen volt a nézése, a hangja, a keze fogása. Hogy kopogott a lépése. Amíg van, aki emlékszik az emberre, addig sok elintézni való van ám még. Drága fiam, te nem tudtad, az ember csak akkor hal meg, amikor elfelejtik.

MÁSODIK *nagyon csöndesen. Előre.*

Most ismét megzendül az előbbi tétel fenn a magasban, mind a hárman kimennek lassan, legelőször Liliom, utána a két detektív. Eltűnnek, a színpad teljesen üresen és koromsötétben marad, az egy szál égő gyertyával, miközben az égi muzsika egyre távolodik a detektívekkel együtt, mintha útjukban kísérelné el őket. Távozásuk után egyre halkabban szól, de végig zenéli ugyanazt, amit az imént. Az utolsó hang után egy pillanatra csönd, majd hirtelen

Függöny.

HATODIK KÉP.

A másvilágon. Fehér hivatalszoba egy kopott íróasztallal. Hátul lóca. Hátul középen ajtó. Hátul nagy ablak, amelyen át rózsaszinben gomolygó felhőtengerre látni. Jobbról elől vasajtó, rácsos lyukkal. Balról elől ajtó. A hátsó ajtó fölött csengő. A lócán két ember ül, egy úri ruhás és egy kopottas. Nagyon messze egy angyalt hallani, amint trombitál. Azt fújja lassú tempóban, hogy : Ott jön már a zsaru. Látni, amint Liliom és utána a két detektív jön künn az ablak előtt. Aztán csöngetnek, meglődül az ajtó fölött a csengettyű. Jobbról belép egy rendőr, hosszú fehér szakálla van, kopasz. Rendes pesti rendőri ruha van rajta. Félméteres kulcs a kezében. A hátsó ajtóhoz megy, kinyitja, némán vált üdvözlést a két detektívvél s megint bezárja az ajtót.

Liliom körülnéz.

ELSŐ *az öreg rendőrhöz.* Értesítse a fogalmazó urat.

ÖREG RENDŐR *balra el.*

LILIOM. A kerületben vagyunk ?

MÁSODIK. Ott, fiam.

LILIOM. A rendőrségen ?

ELSŐ. Ott, fiam.

LILIOM. Aztán, ha szabad kérdeznem, mit csinálók én itt ?

ELSŐ. Elszámolsz, fiam. Ül le a lócára. *Liliom leül a két ember mellé. A két detektív az íróasztal közelében áll.*

ÚRI RUHÁS *halkan.* Szintén öngyilkos ?

LILIOM. Szintén.

ÚRI *a kopottásra mutat.* Szintén.

KOPOTTAS. Nevem Kádár István.

ÚRI. Doktor Reich vagyok.

LILIOM *nézi őket.*

ÚRI. És ön ? Hogy hívják ?

LILIOM *csirkefogósan.* Semmi közötök hozzá.

ÚRI és KOPOTTAS *egymásra néznek.*

ÚRI. Én részemről nyomasztó adósságok miatt. És ön ?

LILIAM. Bicskával.

ÚRI *félrebb húzódik.* Revolver jobb.

LILIAM. Ha én nekem pénzem lett volna revolverre.

II. DETEKTIV Csönd! *Balról belép a fogalmazó, egyenruhában, sapka nélkül. Hosszú fehér szakála van, kopasz és hófehér az a kis haja, amely oldalt van. Utána visszajön a rendőr és leül a lócára. A fogalmazó irások közt lapoz. Mikor bejött, mindenki felállt.*

FOGALMAZÓ. Üljenek le. Mindenki leül.

FOGALMAZÓ. 16472. szám.

ELSŐ noteszébe néz. 16472. Az úriruháshoz.

Keljen fel.

ÚRI *felkel.*

FOGALMAZÓ. Neve?

ÚRI. Doktor Reich.

FOGALMAZÓ. Kora?

ÚRI. Negyvenkét éves.

FOGALMAZÓ. Az öngyilkosság neve?

ÚRI. Revolver.

FOGALMAZÓ. Browning? Clement?

URI. Nem. Webly Scott.

FOGALMAZÓ *beírja.* Mindenekelőtt meg-

kérdezem, akar-e, mielőtt a nap felkel, visszamenni a földre? Értésére adom, hogy ehhez joga van. Értette?

ÚRI. Igen.

FOGALMAZÓ. Aki természetesen halt meg, az elvégezte. De aki maga vetett véget az életének, az a sietségben, az izgatottságban el szokott felejtani valamit. Van valakije, akinek mondani akar valamit, van, amit el akar intézni?

ÚRI. A kis fiamat. Oszkárt, nem csókoltattam meg.

FOGALMAZÓ. *II. detektivhez.* Doktor Reich visszamegy és Oszkár fiát megcsókolja. Mehet.

ÚRI. Evvel az úrral megyek?

II. DETEKTIV. Igen.

ÚRI. Nagyon köszönöm. *Meghajol és a II. detektivvel el hátul.*

FOGALMAZÓ *beírja, aztán megszólal.*
16473.

I. DETEKTIV *noteszébe néz.* 16473. *Liliomhoz.* Állj fel.

LILIAM. Doktor Reichnak azt mondta:

álljon fel. Mért vagyok én csak : állj fel ?

Feláll.

FOGALMAZÓ. Neve ?

LILIAM. Závoczki Endre.

FOGALMAZÓ. Valami csúfneve is van.

LILIAM. Liliom.

FOGALMAZÓ. Kora ?

LILIAM. Huszonnyolc.

FOGALMAZÓ. Az öngyilkosság neme ?

LILIAM *nem felel.*

I. DETEKTIV. Kés.

FOGALMAZÓ. Vegye el tőle. *Detektiv elveszi.*

I. DETEKTIV. Itt a szám.

FOGALMAZÓ. Tegye el a számot. Ha visszamegy a földre, visszakap mindent.

LILIAM. Visszamegyek a földre ?

FOGALMAZÓ. Akkor feleljen, ha kérdezem.

LILIAM. Kérem. én nem feleltem, én kérdeztem.

FOGALMAZÓ. Itt nincs kérdés. Itt már csak felelet van. Závoczki Endre ! Mindekelőtt megkérdeszem, akar-e most

elintézni valamit, visszamenni, ha valamit . . .

LILIOM. Eszem ágában sincs.

FOGALMAZÓ. Mit csináljak vele? Nincs valakije, akit álmában . . .

LILIOM. Eljöttem, hát eljöttem. Minek menjek vissza?

FOGALMAZÓ *beírja*. Nem él a jogával.

LILIOM *a lóca felé megy*.

FOGALMAZÓ. Maradjon itt. Feleljen a kérdéseimre. Tisztában van azzal, hogy lenn hagyta a feleségét támasz, kenyér nélkül?

LILIOM. Tisztában vagyok vele.

FOGALMAZÓ. Megbánta ezt?

LILIOM. Nem.

FOGALMAZÓ. Tudja-e, hogy a felesége várandós és hat hónap múlva gyermeket fog szülni?

LILIOM. Tudom.

FOGALMAZÓ. Az is támasz és kenyér nélkül marad. Ezt se bánja?

LILIOM. Eljöttem, hát eljöttem.

FOGALMAZÓ. Itt nem kell mokaeszkodni.

mert én keresztül látok magán, mint egy darab üvegen.

LILIOM. Akkor mért kérdeznek? Mért nem hagynak pihenni?

FOGALMAZÓ. Itten tisztulni és javulni kell. Az emléket, amit lenn hagyott, széppé kell tenni.

LILIOM. Hagyjanak aludni.

FOGALMAZÓ. Itt hiába makacsodik, mert itt már végtelen a türelem.

LILIOM. Egyet kérdeznék. Tessék nekem megmondani... nagyságos uram... a kis gyerek... hogy az... fiú lesz, vagy lány?

FOGALMAZÓ. Meg fogja látni.

LILIOM. Látni fogom a kis gyereket?

FOGALMAZÓ. Akkor már nagy gyerek lesz. De tartsunk szépen rendet.

LILIOM. Látni fogom a gyereket?

FOGALMAZÓ. Ismétlem a kérdést. Megbánta-e, hogy hűtlenül elhagyta őket, hogy rossz férj és rossz apa volt?

LILIOM. Én rossz férj voltam?

FOGALMAZÓ. Az.

LILIOM. És rossz apa?

FOGALMAZÓ. Az.

LILIOM. Mert én nem tudtam dolgozni... én nem tudtam nézni, hogy a Juli mindig... mindig...

FOGALMAZÓ. Mit szégyenli kimondani? *Hangosan.* Mindig sirt. Mit fél ettől a szótól? Mért szégyelli, hogy szereti?

LILIOM *vállat von.* Nem... szégyellem... mindig... nem tudtam azt nézni... és én azért rossz voltam, mert utáltam a ringlihez visszamenni... mert hagytam magamat a Ficsurtól rábeszélni... és jött egyszerre minden... a rendőrség... a zsidó a revolverrel... pedig én ott ártatlanul álltam... már a pénzt el is kártyáztam... és mégis bezártak volna... *Támadólag.* Rossz voltam, mert nem mentem lopni? Lopni kellett volna menni? Mi?

FOGALMAZÓ *erősen.* Igen. *Szünet.*

LILIOM. Hát ezt nem tudtam.

FOGALMAZÓ. Megütötted a szegény kis cselédet. Szegény, árva kis cselédet ütötted, mert szeretett téged. Mért ütötted?

LILIOM. Mert úgy összegyöttünk . . . ő is mondott valamit, aztán én is mondtam . . . és neki igaza volt . . . és én nem tudtam rá mit felelni . . . és akkor . . . *a torkát mutatja . . . itt úgy fölment nekem . . . és megütöttem.*

FOGALMAZÓ. Megbántad ?

LILIOM. Mikor arra a kis vékony nyakára ráütöttem . . . akkor, tetszik tudni . . . hát hogy ahogy mondunk . . . *ránéz a fogalmazóra.*

FOGALMAZÓ *tollal a kezében írásra készen.* Megbántad ?

LILIOM *mereven nézi.* Nem is bántam meg.

FOGALMAZÓ. Te rajtad nehéz segíteni.

LILIOM. De legalább nem is köll.

FOGALMAZÓ. Az Aradi-utcában házmesteri állást kínáltak . . . *Az iratokba néz.* Egy szoba, konyha, negyedpénzek, tyúkot is szabad volt tartani. Mért nem fogadtad el ?

LILIOM. Én nem vagyok házmester.

A házmester... ahhoz házmesternek köll lenni.

FOGALMAZÓ. Ha azt mondanám: Liliom, menj vissza az ágyadba, reggelre meggyógyultan ébredsz fel benne. elmennél házmesternek?

LILIOM. Nem.

FOGALMAZÓ. Mért nem?

LILIOM. Mert... mert ezért haltam meg.

FOGALMAZÓ. Nem igaz, fiam. Te azért haltál meg, mert szeretted a kis cselédet és a gyerekedet.

LILIOM. Nem.

FOGALMAZÓ. Nézz a szemembe.

LILIOM. Nem.

FOGALMAZÓ *szigorúan*. Ülj vissza a helyedre, azonnal. Haszontalan fráter, ez még az én türelmemet is próbára teszi 16474.

I. DETEKTIV *noteszébe néz*. Kádár.

KOPOTTAS *főlláll*.

FOGALMAZÓ. Most jött meg?

KOPOTTAS. Most.

FOGALMAZÓ. Mennyi ideig égett a tisztító tűzben?

KOPOTTAS. Tizenhárom évig.

FOGALMAZÓ. Detektív, maga volt vele?

I. DETEKTIV. Igenis, kérem.

FOGALMAZÓ. Kádár István, maga tizenhárom évi tisztulás után hazalátogatott a családjához a földre, hogy bebizonyítsa nekünk, hogy megjavult. Mi szépet cselekedett?

KOPOTTAS. Elmentem haza, aludtak szépen szegény árváim. De esett az eső és becsurgott a kis házba. Akkor én nekiálltam és megfódoztam a háztetőt, hogy meg ne ázzanak a szegények. A kopogásra felébredtek, megijedtek, de bement hozzájuk az anyjuk és mert sírtak, azt mondta nekik: ne féljeteK, ne sírjateK, szegény apátok jött vissza a másvilágról, ő kopog, fódozza a háztetőt.

FOGALMAZÓ. Detektív.

I. DETEKTIV. Igaz, nagyságos uram.

FOGALMAZÓ. Kádár, maga gyönyörűt cselekedett. Kádár, maga a legszebb ju-

talomban részesül. És ez olyan szép, hogy benne lesz az olvasókönyvekben, hogy meg legyenek hatva a gyerekek, mikor tanulják. Kádár, menjen be ezen az ajtón *balfelé mutat* . . . magára örök fényesség vár.

I. DETEKTIV *nagy tisztelettel balra kibocsátja a kopottast, kopottas el.*

FOGALMAZÓ. Liliom.

LILIOM *feláll és odamegy hozzá.*

FOGALMAZÓ. Hallottad ezt?

LILIOM. Hallottam.

FOGALMAZÓ. Ez az ember úgy került ide, mint te. De megtisztult, megjuhászodott és a vizsgát kiállotta. Gyönyörű szépet cselekedett.

LILIOM. Megfódozta a házat. Hát aztán?

FOGALMAZÓ. Liliom, te tizenhat eszten-deig fogsz égni a rózsaszínű tűzben, amíg meg nem nő a gyermeked. Addigra belőled is kiég a büszkeség és a dac. És amikor tizenhat éves lesz a lányod . . .

LILIOM. A lányom?

FOGALMAZÓ. A lányod.

HATODIK KÉP.

LILIAM a földre néz, aztán eltakarja a szemét és sirni akarna, de hangos és szomorú nevetésbe kezd.

FOGALMAZÓ. Mikor tizenhat éves lesz a lányod, te is lemégy a földre egy napra.

LILIAM csodálkozva emeli rá a szemét.
Én?

FOGALMAZÓ. Igen, te. Olvashattad versekben és mesékben, hogy az elhaltak néha megjelennek a földön.

LILIAM. Azt hittem, ez hazugság.

FOGALMAZÓ. Láthattad, hogy igaz. Az elhalt anyáról hallottad-e, hogy éjjel megjelent az árváinál és betakarta őket?

LILIAM. Szavaltam is.

FOGALMAZÓ. Úgy-e, milyen szép volt ez tőle?

LILIAM. Szép volt, hát szép volt.

FOGALMAZÓ. És hallottad most Kádár Istvánt, hogy megfódozta a háztetőt.

LILIAM. Hát megfódozta. Hát aztán?

FOGALMAZÓ. Ejnye, fiam. Hát ezek mind előbb itten kiégtek, kitisztultak a rózsaszínű tűzben, aztán visszaküldtük őket

egy napra a földre, hogy mutassák meg mennyit haladtak.

LILÍOM. Hát ez olyan vizsga?

FOGALMAZÓ. Ez olyan vizsga

LILÍOM. És megmondják, mit kell csinálni?

FOGALMAZÓ. Azt már nem.

LILÍOM. Hát?

FOGALMAZÓ. Azt neked kell kitalálnod. Azért tisztulsz itt tizenhat évig. És ha valami nagyon szépet, nagyon gyönyörűt csinálsz a gyermekeddel, akkor...

LILÍOM *szomorúan mosolyogva*... Akkor? *Mindenki feláll és lehajtja a fejét.*

FOGALMAZÓ. Most pedig el fognak téged vinni innen. Tizenhat esztendő telik el, amíg újra látlak. De én elélem már csak akkor kerülsz, ha a földről visszajöttél. Hát vigyázz magadra, valami nagyon szépet gondoldj ki, mert ettől függ, hogy melyik ajtót nyitom ki előtted. Most elmehetsz. *Kimegy balra, a rendőr feszesen áll mellette. Szünet. Első detektív fölkel a lócáról és Lilíomhoz lép.*

ELSŐ. Erre, fiam. *A jobb ajtó felé megy, a második utána. Ott megállnak.*

LILIAM az öreg rendőrhöz. Kérem szépen.

ÖREG RENDŐR. Mit akar?

LILIAM. De nem haragszik meg?

ÖREG RENDŐR. Mit akar?

LILIAM sűgva. Egy cigarettát. *Szünet. Az öreg rendőr megoetőleg nézi végig es felelet nélkül kimegy balra. A detektív a jobb ajtónál áll. Most kitarja az ajtót, amely mögöl rózsaszínű fény sugárzik be a szobába. Liliom eltakarja az arcát és meghajolva megy be a fénybe. A detektív merrezen áll az ajtó mellett.*

Függöny.

HETEDIK KÉP.

*Kis düledező ház egy palánkkal körül-
vett űres telken. A ház előtt kis kertben,
melyet derékig érő karókerítés vesz körül,
ebédre terített asztal áll két személyre.
Verőfényes tavaszt vasárnap, Hatul pa-
lánc, melynek nagy kocsikapuja van.
A palánkon túl egy külvárosi utca,
messze ellátni a földekre. A kis kert-
ben áll Juli, Lujza, Mari és Hugó.
Tizenhat évvel az ötödik kép után.
Hugón rendes polgári ruha van, vastag
aranylánc. Marin tipikus terézvárosi
toalett, nagy kalap.*

JULI. Hát nem maradtok itt ebédre.

MARI. Nem lehet, fiam. Amióta Hugó
megvette a Központ kávéházat, azóta
Hugónak mindig ott kell lenni a Köz-
pont kávéházban.

JULI. És te is ott ülsz egész nap?

MARI. Ott ülök a kassza mellett, fiam és olvasom a lapokat, meg vigyázok a pincéerekre.

JULI. És a gyerekek ?

MARI. Hát, fiam, modern házasságban csak természetes, hogy a szülők alig látják a gyermekeket. A három lánynak ott van a kisasszony, a két fiúnak meg a nevelő.

LUJZA. Mari néni, maradjanak itt ebédre.

MARI. Nem lehet, kis lányom, majd máskor. Na jöjjön Hugó.

JULI. Mióta magázod a Hugót ?

HUGÓ. Én ezt jobban szeretem, nagyságos asszonyom. Amíg tegeződtünk, könnyebben jött a veszekedés. Amióta magázódunk, úgy élünk, mint az udvari tanácsosok. Csókolom kezét.

JULI. Isten megáldja, Hugó.

MARI. Pá, édesem. *Ölelkeznek.* Pá, kicsikém.

LUJZA. Kezeit csókolom. *Hugóék elmennek.*

JULI. Na, fiam, hozd az ebédet. *Lujza bemegy és kinyitja a ládát, leülnek az asztalhoz.*

LUJZA. Anyám, igaz, hogy nem dolgozunk többet a jutagyrban ?

JULI. Igaz, fiam.

LUJZA. Hát hol fogunk dolgozni ?

JULI. Hugó bácsi beszerzett minket, fiam, egy nagy-nagy berendezési vállalathoz, ahol semmi mást nem csinálnak, csak csupa kávéházakat. Az ő kávéházát is onnan rendezték be. Függyönyöket fogunk csinálni, tudod, olyan nagy ablakra valót, hímzettet, aplikációval.

LUJZA. Jobb lesz, mint a jutagyrban.

JULI. Nem olyan piszkos munka és jobban is fizetik. Nagy szerencse az ilyen szegény özvegy asszonyra, mint a te anyád. *Esznek. Most a nagy kocsikapuban megjelenik a Liliom a két detektívrrel. A két detektív lassan tovább sétál, eltűnik és Liliom egyedül marad a kapuban. Úgy van öltözve, mint halála napján. Sápadt, de nem öregelett meg. Lassan bejön és a kerítésnél meg-*

áll. Az asztalnál Juli háttal ül feléje. Lujza pedig szemben a publikummal.

LILIAM. Adjon isten jó napot.

LUJZA. Jó napot.

JULI. Már megint valami koldus. Mit akar, szegény ember?

LILIAM. Semmit.

JULI. Pénzünk nekünk nincs, szegény ember, de egy tányér levest, azt kaphat. Lujza bemegy a házba. Messziről gyött?

LILIAM. Messziről.

JULI. Fáradt?

LILIAM. Nagyon fáradt vagyok.

JULI. Hát ott van a kis kertajtónál egy kő, üljön le rá, már hozza a lányom a levest. Lujza kiviszi Liliomnak a levest.

LILIAM. Ez a lánya, asszonyság?

JULI. Ez bizony.

LILIAM. Maga a lánya?

LUJZA. Igen, kérem.

LILIAM. Szép, egészséges lány. Kezében a leveses tányér, a másik kezével a lány karja után nyúl, de az elhúzza.

LUJZA anyjához megy. Anyám . . .

LILIOM.

JULI. Mi az, fiam?

LUJZA. Meg akart fogni . . .

JULI. Ugyan ne számárkodjál. Mért akart volna megfogni? Űlj le és egyél. *Most esznek. Künn Liliom eszi a levest, egyre be-benéz hozzájuk. Benn a két nő egykedvűen kanalazza a levest.*

LILIOM. A gyárban dolgozik, asszony-ság?

JULI. Ott.

LILIOM. A lánya is?

JULI. Az is.

LILIOM. Hát . . . hát . . . kedves férje?

Szünet.

JULI. Nekem nincs férjem. Özvegy asszony vagyok.

LILIOM. Özvegy asszony?

JULI. Özvegy asszony.

LILIOM. És kedves férje . . . boldogult férje régen halt meg? *Szünet.*

LILIOM. Nem tetszett nekem felelni. Bátorkodtam kérdezni, hogy tisztelt férje régen halt-e már meg?

JULI. Régen.

LILIAM. Mibe halt meg? *Szünet.*

LUJZA. Nem tudják, mibe halt meg. Elutazott Amerikába dolgozni és ott a kórházban meghalt, szegény. Én nem is ismertem.

LILIAM. Amerikába utazott?

LUJZA. Igen. Még mielőtt én születtem.

LILIAM. Amerikába utazott?

JULI *feláll.* Hát hallja, hogy oda. Minek kérdezi annyit? Tán csak nem ismerte?

LILIAM *leteszi a tányért.* Tudja isten . . . én annyi sok embert ismerek, lehet, hogy ötöt is ismertem.

JULI. Hát ha ismerte, hagyjon minket békén szegénnyel. Elég az hozzá, hogy elment Amerikába és ott halt meg.

LILIAM. Jól van, jól van, kérem, azért ne tessék ám haragudni. Nem akartam én megbántani az asszonyságot. *Szünet.*

LUJZA. Az én apám nagyon szép ember volt.

JULI. Ne beszélj annyit.

LUJZA. Hát csak ezt mondtam.

LILIOM. Ezt csak szabad mondani szegény árvának az apjáról.

JULI. Jól van, jól van.

LUJZA. Az én apámnak volt három fehér csontgolyója és azzal úgy tudott dobálni, hogy a színházba is fel akarták venni.

JULI. Ki mondta ezt neked ?

LUJZA. A Hugó bácsi.

JULI. Micsoda Hugó bácsi ?

LUJZA. A központi kávé. Beifeld Hugó.

LILIOM. Aki hordár volt ?

JULI. Maga mindenkit ismer.

LILIOM. A Beifeld Hugó még nem mindenki. Sok embert ismerek. Mért éppen a Beifeld Hugót ne ismerném ?

LUJZA. Az barátja volt az apámnak.

JULI. Nem volt barátja.

LILIOM. Tisztelt férjéről szigorúan tetszik beszélni.

JULI. Ejnye, de sok baja van velem. Tisztelt férjemről úgy beszélek, ahogy nekem tetszik. senkinek semmi köze hozzá. Ez már igazán csak az én dologom.

LILIAM. A maga dolga. *Mind a hárman tovább esznek.*

LUJZA *Julához.* Talán ismerte az apámat.

JULI. Erigy, kérdezd meg tőle.

LUJZA *odamegy Liliomhoz. Liliom feláll.*

Ismerte az apámat?

LILIAM *int, hogy igen.*

LUJZA *Julához.* Ismerte.

JULI *feláll.* Ismerte a Závoczkit?

LILIAM. A Liliom. Hogyne.

LUJZA. Igaz, hogy olyan szép ember volt?

LILIAM. Nem is volt olyan szép.

LUJZA. De jó ember lehetett?

LILIAM. Nem is volt olyan jó. Ahogy én tudom, ahogy mondunk: egy csibész volt, vicceket csinált a ligetben.

LUJZA *örömmel.* Vicceket csinált?

LILIAM. Vicceket csinált. meg dalokat énekelt a ringlispilen.

LUJZA. Dalokat énekelt a ringlispilen?

LILIAM. De verekedő, szemtelen ember volt. édes lányom, mindenkit meg-

ütött, bizony még a maga kis édes mamáját is megverte.

JULI. Nem igaz.

LILIOM. De igaz.

JULI. Nem szégyelli magát, itt hazudozni a gyerek előtt az apjáról? A mi levesünket, a mi kenyérünket eszi és a mi emberünket szidja? Menjen odébb, szemtelen, hazudó.

LILIOM. Kérem, én...

JULI. Nem hagyom, hogy félrevezesse a gyereket. Vedd el tőle, fiam a tányért és menjen az útjára. Ha nem volna szegény rongyos koldus, majd megmutatnám neki, hogy merre menjen.

LUJZA *átveszi a tányért.*

LILIOM. Hát nem ütötte?

JULI. Nem. Soha. Mindig jó volt hozzám. *Szünet.*

LUJZA *súgva.* Mondja... vicceket csinált?

LILIOM. De még milyen szép vicceket!

JULI. Ne beszélj vele. Menjen isten hírével.

LÚJZA. Menjen isten hírével. *Juli visszaül az asztalhoz enni.*

LILJOM. Kisasszony . . . én nekem van a zsebemben egy pakli kártya . . . én olyan gyönyörű kunsztokat tudok vele, hogy nagyon fog nevetni, ha meglátja.

LÚJZA *bal kezében a tányér, a jobb kezével megfogja a kis kertajtót.*

LILJOM. Hadd gyöväk be, kedves kisasszony, megmutatom a kunsztokat.

LÚJZA. Hagyjon nekünk békét. Menjen isten hírével. Mit vigyorog olyan csunyán ?

LILJOM. Kisasszony, ne kergessen el . . . Hadd gyöväk be egy percre, csak egy kis percre . . . csak épen, amig valami szépet mutatok . . . *Kinyitja a kertajtót.*

LÚJZA *szigorúan.* Menjen innen. Takarodjék. *Becsapja előtte az ajtót.*

LILJOM *végtelen keserűséggel.* Kisasszony . . . édes kisasszony . . . nekem valami nagyon szépet kell mutatni, vagy csinálni . . . most kell valami nagyon szépet . . .

LILIOM.

LÚJZA *jobb kezével kijelöl mutat.* Ott az ajtó!

LILIOM. Kisasszony . . .

LÚJZA. Mars.

LILIOM. Kisasszony . . . *hirtelen rávág és ráüt a kezére, hogy csak úgy csattan.*

LÚJZA. Anyám! Meredten nézi Liliomot, aki összetörve, lehajtott fejjel áll ott. Juli ölkel és rémülten nézi Liliomot. Nagy szünet.

JULI *lassan megindul feléjük.* Mi történt itt?

LÚJZA *rémülten, egyre Liliomot nézve.* Anyám . . . ez az ember . . . én mutattam neki az ajtót . . . és ő ráütött a kezemre, hogy csak úgy csattan . . . *emelt hangon* . . . és anyám . . . én nem is éreztem az ütést . . . pedig nagyot csattan . . . és én . . . mintha megcsókolta volna valaki a kezemet . . . anyám . . . *az anyja mögé bucsik.*

LILIOM *büszkén felemeli fejét és rávág Julira.*

JULI *fojtott hangon.* Erigy, lányom. Most rögtön menj be a házba. Most rögtön menj be a házba.

HETEDIK KÉP.

LUJZA *indul.* Anyám . . . valami olyan forró és puha volt a keze . . . *sírva* . . . mintha a meztelen szívét tette volna a kezemre! *Eltakarja az arcát.*

JULI. Most rögtön menj be a házba.

LUJZA *lassan a házba megy.*

JULI *utána néz, amíg el nem tűnik. Akkor lassan visszafordul Liliom felé.* Maga megütötte a gyermekemet.

LILIOM. Megütöttem.

JULI. Maga . . . azért jött, hogy megüsse a gyermekemet?

LILIOM. Nem azért jöttem, mégis megütöttem. És most már megyek is el.

JULI. Édes, jó Krisztusom, kicsoda maga?

LILIOM *egyszerűen.* Én egy szegény koldus vagyok, aki messziről gyöttem; éhes voltam, fáradt voltam, kaptam egy tányér levest és egy karaj kenyeret és megütöttem a maga gyermekének a kezét. Haragszik rám?

JULI. Édes, jó Krisztusom . . . hogy van az, hogy én . . . én nem is haragszom rá?

LILIOM.

LILIOM *elmegy a kapuféltáig, ott meg-
támaszkodik, hattal a közönségnek.*

JULI *lassan az asztalhoz megy, leül. Lujza!*

LUJZA *kijön a házból.*

JULI. Ülj le, édes fiam, és együnk to-
vább.

LUJZA. Elment?

JULI. El. *Leülnek. Lujza nem eszik.*

JULI. Mért nem eszel, fiam?

LUJZA. Én nem tudom... hiszen ez...
hát hogy lehet ez, anyám? *Szünet. Drága,
jó anyám, hát mér nem mondod meg?*
Lehet az, hogy valakire ilyen nagyot,
ilyen nagyon nagyot ütnek és az a va-
laki hallja, de nem érzi?

JULI *leteszi a kanalat. Lehet, fiam.*

LUJZA. Hogyan?... hát például veled
az már megtörtént, hogy nem érezted,
mikor megütött valaki?

JULI. Megtörtént.

LUJZA. És ki volt az a valaki?

JULI. Az apád volt, édes lányom. A te
apád, a Liliom. A két detektív megjelenik az
utcán. Liliom lassan elindul előttiük balfelé.

HETEDIK KÉP.

Az egyik detektív leint a kezével, mintha azt akarná mondani: ezen már nem lehet segíteni. Majd mind a kettő a fejét csóválja. Lassan ballagnak Liliom után. Elmcennek. Nagy csönd.

LUJZA. *Mi történt itt most velünk, anyám? Izgatottan fölkel.*

JULI. *Semmi, fiam. Nyugodjál meg. Az történt, hogy itt szépen, csöndesen ettünk, ebédeltünk, és nekem egy percre eszembe jutott a te apád.*

LUJZA. *Az apám?*

JULI. *A te apád, a Liliom. Szünet. Egy verklis jön a szomszédba.*

Függöny.

10 / (24)

1

**UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 07 06 09 001 4